

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till idrottslag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny idrottslag som ersätter den nuvarande idrottslagen från 1998. I den föreslagna lagen finns nya bestämmelser om lagens tillämpningsområde och syften. Dessutom revideras bestämmelserna om statens ansvar för idrottspolitiken, kommunernas ansvar för idrotten och samarbetet, uppgifterna inom den regionala idrottsverksamheten, statens idrottsråds uppgifter samt bestämmelserna om rätten till statsbidrag för organisationer som främjar idrott och om beviljande av statsunderstöd. Samtidigt uppdateras också andra bestämmelser i lagen.

Lagens viktigaste syften är att främja olika befolkningsgruppers möjligheter att röra på sig och utöva motion och idrott, befolkningens välbefinnande och hälsa samt fysiska funktionsförmåga, barns och ungas uppväxt och utveckling, medborgar- och föreningsverksamhet inom idrotten, att främja elitidrotten samt ärligheten och de etiska principerna inom motion, idrott och elitidrott och att minska ojämlikheten inom motion och idrott.

Undervisnings- och kulturministeriets uppgift är att inom statsförvaltningen svara för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av landets idrottspolitik samt för att det skapas allmänna förutsättningar för motion och idrott. Kommunernas uppgift är att skapa förutsättningar för motion och idrott på lokal nivå för kommunens invånare genom att med beaktande av olika målgrupper

ordna idrotts- och motionstjänster samt motion som främjar hälsa och välbefinnande, stödja medborgarverksamhet, medräknat föreningsverksamhet, anlägga och upprätthålla idrottsanläggningar och utveckla samarbetet mellan kommunerna och det regionala samarbetet. Kommunerna ska höra sina invånare i centrala beslut som gäller idrott och motion samt som en del av utvecklandet av hälsa och välbefinnande bedöma kommuninvånarnas motionsaktivitet. Genom ändringen stärks idrottens och motionens ställning som basservice.

Statens idrottsråds viktigaste uppgifter är att som ministeriets sakkunnigorgan behandla frågor som har omfattande verkningar och är principiellt viktiga när det gäller motion och idrott samt särskilt att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder inom motion och idrott. Meningen är att statens idrottsråds uppgifter mera ska inriktas på utvärdering.

Grunderna för att organisationer om främjar idrott ska vara berättigade till statsunderstöd och för beviljande av statsunderstöd revideras. En registrerad förening vars ändamål är att främja motion och idrott och som verkar i enlighet med målen i lagen ska kunna godkännas som berättigad till statsbidrag. En organisations rätt till statsbidrag ska vid behov kunna återkallas, om organisationen inte uppfyller de föreskrivna förutsättningarna för att beviljas statsunderstöd.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning	5
Grundlagen	5
Idrottslagen och -förordningen	5
Övrig lagstiftning	6
2.2 Praxis.....	8
Statens centralförvaltning.....	8
Den regionala förvaltningen av idrotten.....	8
Kommunernas uppgifter	9
Idrottsorganisationerna	10
Anläggande av idrottsplatser	11
Motionen och idrotten i Finland	12
Motion och idrott i nationalekonomin	13
2.3 Internationellt samarbete och lagstiftningen i vissa länder	14
Förenta Nationerna	14
<i>Den internationella konventionen mot dopning</i>	14
<i>Konventionen om barnets rättigheter</i>	15
<i>Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning</i>	15
Europarådet	15
<i>Europarådets konvention mot läktarvåld</i>	15
<i>Konventionen mot dopning</i>	16
<i>Konventionen mot manipulering av idrottstävlingar</i>	16
Europeiska unionen	16
Norden	16
2.4 Bedömning av nuläget	18
Ökning av den fysiska aktiviteten	18
Idrotten får en starkare ställning som basservice.....	18
Statens idrottsråds uppgifter revideras	19
Statsunderstöd till idrottsorganisationerna	20
Byggande av idrottsanläggningar	20
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	21
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	22
4.3 Samhälleliga konsekvenser	22
4.4 Könskonsekvenser	23
4.5 Konsekvenser för barnen.....	23
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	23
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	23
Arbetsgruppen	23
5.2 Remissyttranden, möten för hörande och andra evenemang.....	24
Allmänt.....	24

Enkät på nätet genom dinasikt.fi -tjänsten	25
Remissyttranden och hur de beaktats	25
Övrig beredning.....	25
DETALJMOTIVERING	26
1 LAGFÖRSLAGET	26
1 kap. Allmänna bestämmelser	26
2 kap. Statsfinansiering	30
3 kap. Särskilda bestämmelser	33
4 kap. Ikraftträdande	33
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	34
3 IKRAFTTRÄDANDE	34
LAGFÖRSLAG	35
Idrottslag.....	35

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Idrottslagen (1054/1998) trädde i kraft vid ingången av 1999, då det nuvarande statsunderstödssystemet för idrotten och statens nuvarande sakkunnigorgan för idrotten inrättades. Lagen har fungerat relativt bra och inga väsentliga ändringar har gjorts i lagen under den tid som den varit i kraft. Under senare år har idrottens och motionens betydelse för medborgarnas hälsa och välbefinnande dock ökat. Samtidigt har det skett sådana förändringarna i finländarnas fysiska aktivitet som borde beaktas för att lagen ska fungera bättre än nu. Det är också skäl att granska om det finns behov av att förnya det finländska idrottssystemet och i vilken mån nya forskningsdata på idrottens område förutsätter förändringar.

Med tanke på hälsan och välbefinnandet motionerar finländarna nuförtiden alltför litet. Detta gäller särskilt vardagsmotionen. Den dagliga fysiska aktiviteten är inte tillräcklig med tanke på hälsan. Olika befolkningsgruppers funktionsförmåga har i genomsnitt försvagats och den fysiska konditionen har försämrats samtidigt som skillnaderna i hälsa har ökat. Allt för mycket stillasittande är en hälsorisk. Det har uppskattats att kostnaderna för att befolkningen rör på sig för litet är i miljardklassen.

Det tväradministrativa samarbetet inom den hälsofrämjande motionen har ökat på 2000-talet, särskilt inom social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, men alla förvaltningsområdens åtgärder för att främja motionen har inte samordnats tillräckligt väl. I statsminister Katainens regerings framtidsredogörelse (2013) konstateras att motionsfrämjandet måste integreras så att det blir en del av samhällets hälso- och välfärdspolitik.

Idrottens ställning som basservice är inte tillräckligt stark i alla kommuner. I riktlinjerna för främjande av idrott och motion i statsrådets principbeslut från den 11 december 2008 uppställdes som mål att motion och idrott ska ingå som en basservice i kommuner-

nas välfärdspolitik. I regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering förutsätts att motionens och idrottens ställning som basservice ska stärkas. I regeringsprogrammet för statsminister Alexander Stubbss regering konstateras att regeringsprogrammet för Katainens regering för valperioden 2011-2015 och målen enligt det regeringsprogrammet fortfarande gäller. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska kommunerna bevaka kommuninvånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa inom varje befolkningsgrupp och observera effekterna av de åtgärder inom den kommunala servicen som sätts in för att svara mot kommuninvånarnas välfärdsbehov. I Enligt denna uppgift ska kommunen följa med kommuninvånarnas motionsaktivitet eftersom det är en faktor som väsentligt påverkar hälsa och välfärd.

Statens idrottsråds uppgifter har under den tid som den nuvarande lagen varit i kraft utvecklats mot att mera omfatta utvärdering av statsförvaltningens åtgärder inom idrottsområdet. Denna utveckling bör fortsätta. Motions- och idrottskulturen, förändringarna i befolkningens motionsbeteende och utvecklingen av dataförvaltningen för motion och idrott förutsätter också i övrigt att idrottsrådets uppgifter och sammansättning förnyas.

Inom motions- och idrottsfältet sker kontinuerligt förändringar. Sådana grenar som traditionellt hört till de populäraste och mest framgångsrika finländska idrottsgrenarna förlorar i popularitet och det uppstår snabbt helt nya grenar. En del av de nya grenarna blir populära bland barn och unga, medan andra blir populära bland den vuxna befolkningen. Man borde kunna reagera på förändringarna också på ministerienivå. Enligt en utredning om idrottsorganisationernas verksamhetsfält, "Liikuntajärjestöjen toimialaselvitys" (Statens idrottsråd, publikationer 2012:6, på finska) har organisationernas verksamhet på grund av statens svaga styrningspolitik ändå inte utvecklats i enlighet med samhällets önskemål.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning

Grundlagen

Enligt 16 § i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Enligt motiveringarna i regeringens proposition om ändring av grundlagen (RP 309/1993 rd) ska det allmänna åtgärder för att främja individens möjligheter att utveckla sig själv gälla utom utbildning också idkande av motion och annan kroppskultur. Det allmänna skapar möjligheter för individen att utveckla sig själv bland annat genom att upprätthålla och stöda idrottsanläggningar och stöda utövande av idrott och motion. Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna också tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Idrottslagen och -förordningen

Idrottslagen (1054/1998) trädde i kraft vid ingången av 1999. Lagen innehåller bestämmelser om statens och kommunens uppgifter för att främja idrottsverksamheten, statens idrottsråd, om statsandelar för kommunernas idrottsväsen och finansiering av det regionala idrottsväsendet samt om statsunderstöd för riksomfattande och regionala idrottsorganisationer, statsunderstöd för idrottsanläggningar och om statsunderstöd som beviljas för andra ändamål som främjar idrotten och om de allmänna grunderna för statsunderstöden.

Enligt 1 § i lagen är lagens syfte att främja motion och annan idrott samt tävlings- och elitidrott och medborgarverksamhet i anslutning till dessa, att främja befolkningens välbefinnande och hälsa samt att med idrottens hjälp stödja barns och ungas uppväxt och ut-

veckling. Dessutom är syftet att med hjälp av motion och idrott främja jämlikhet och tolerans samt stödja kulturell mångfald och en hållbar utveckling av miljön.

I 2 § i lagen bestäms om statens, regionförvaltningens och kommunernas uppgifter samt om idrottsorganisationernas ansvar för anordnande av motion och idrott. Undervisnings- och kulturministeriet svarar för idrottsväsendets allmänna ledning och utveckling och samordningen i idrottssamarbetet inom statsförvaltningen. Kommunen ska skapa förutsättningar för kommuninvånarnas idrottsutövning genom att utveckla det lokala och regionala samarbetet samt en hälsofrämjande idrott, genom att stödja medborgarverksamhet, tillhandahålla idrottsanläggningar samt ordna idrottsverksamhet med beaktande även av grupper med särskilda behov.

I 3 § i lagen innehåller bestämmelser om det regionala idrottsväsendet. Med det avses regionförvaltningsverket och regionala idrottsråd som landskapsförbunden tillsätter.

Enligt 4 § i lagen är statens idrottsråd ministeriets sakkunnigorgan i uppgifter som avses i lagen. Rådet tillsätts av statsrådet för riksdagens mandatperiod. Statens idrottsråd och dess sektioner har till uppgift att följa idrottens utveckling, göra framställningar om och ta initiativ till utvecklande av idrotten, göra framställningar och avge utlåtanden om användningen av idrottsanslagen för verksamhetsområdet samt att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder på idrottens område.

Rådet har tre lagstadgade sektioner, den idrottspolitiska sektionen, den idrottsvetenskapliga sektionen och sektionen för specialidrott. Rådet kan också ha andra sektioner. Under de senaste mandatperioderna har det tillsatts en byggnadssektion och för mandatperioden 2007—2011 en styrgrupp för utvärdering. Statsrådet förordnar ordförandena i de lagstadgade sektionerna bland medlemmarna i idrottsrådet. De övriga medlemmarna, som kan vara högst åtta, kallas av ministeriet. Sektionerna bereder de ärenden som behandlas i idrottsrådet.

I lagens 5—10 § ingår bestämmelser om statsandel till det kommunala idrottsväsendet, finansiering av det regionala idrottsväsendet, statsunderstöd till riksomfattande och

regionala idrottsorganisationer, statsunderstöd för idrottsanläggningar, statsunderstöd för andra ändamål som främjar idrotten och om statsbidragsmyndigheten.

Den statsandel för driftskostnader för kommunernas idrottsväsen som avses i lagens 5 § ska användas för verksamhet enligt 2 § 3 mom. i lagen. Enligt lagens 6 § beviljar ministeriet årligen regionförvaltningsverken verksamhetsanslag för det regionala idrottsväsendet. Enligt lagens 8 § främjas genom statsunderstöd i synnerhet uppförande, förvärv, sanering och utrustning av idrottsanläggningar avsedda för behov i breda användargrupper och understöden beviljas i första hand kommuner eller samkommuner samt sammanslutningar där en kommun eller samkommun har bestämmanderätten. Enligt lagens 7 § beaktas då beloppet av statsunderstöd till idrottsorganisationer bestäms hur organisationen verkar för att syftet med lagen ska nås. Dessutom beaktas vid beviljandet av understöd kvaliteten och omfattningen av organisationens verksamhet samt verksamhetens samhällseliga betydelse.

I lagens 11 § bestäms att de statsandelar och - understöd som avses i lagen i första hand ska finansieras med vinstmedel av tippning och penninglotteri och i 12 § finns en hänvisningsbestämmelse om att i övrigt ska tillämpas vad som bestäms i statsunderstödslagen (688/2001). Lagen tillämpas som allmän lag på ministeriets statsunderstöd för främjande av idrott och motion. I statsunderstödslagen finns bestämmelser om de grunder och förfaringssätt som följs då statsunderstöd beviljas. Dessutom ingår i lagen bestämmelser om olika slag av statsunderstöd, om statsunderstödsbeslut samt om utbetalning, användning och övervakning av statsunderstöd samt om beviljande av statsunderstöd för någon annans än mottagarens verksamhet eller projekt.

I idrottsförordningen (1055/1998) finns närmare bestämmelser om bland annat de regionala idrottsrådets uppgifter, tillsättandet av råden och deras sammansättning, om statens idrottsråds uppgifter och om tillsättandet och sammansättningen av rådet samt dess mandatperiod och om förutsättningarna för att riksomfattande och regionala idrottsorganisationer ska kunna få statsunderstöd.

Övrig lagstiftning

Enligt 4 § (ändrad 932/2013) i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) sköter regionförvaltningsverken de uppgifter som särskilt föreskrivs för dem inom idrotten. Regionförvaltningens uppgifter inom idrottsväsendet har den 1 januari 2014 överförts från närings-, trafik- och miljöcentralerna till regionförvaltningsverken.

I kommunallagen (365/1995) bestäms om kommunernas självstyrelse och uppgifter. Enligt lagens 1 § 3 mom. ska kommunen sträva efter att främja sina invånares välfärd och en hållbar utveckling inom sitt område.

I 2 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 2 § sägs att lagens syfte är att främja och upprätthålla befolkningens hälsa, välfärd, arbets- och funktionsförmåga och sociala trygghet.

Enligt 2 a § 1 mom. (ändrad 626/2013) i kommunallagen ska en kommun när den sköter uppgifter i ett konkurrensläge på marknaden överföra skötseln av uppgifterna till ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse (bolagiseringsskyldighet). Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkten sköter en kommun inte en uppgift i ett konkurrensläge på marknaden åtminstone när kommunen med stöd av lag som egen verksamhet producerar tjänster för kommuninvånarna och andra som kommunen enligt lag ska ordna tjänster för. I avgränsningen av uppgifter enligt 2 mom. har inte kommunens enskilda uppgifter räknats upp utan typen av uppgifter har endast allmänt definierats. Det har inte i motiveringarna till regeringens proposition till ändring av kommunallagen (RP 32/2013 rd) ansetts logiskt att lägga till en förteckning över uppgifter eftersom det också kunde väcka frågan om det är avsikten att ”konkurrensläge på marknaden” i fråga om de uppräknade tjänsterna borde tolkas annorlunda än i fråga om övriga uppgifter. Om kommunernas uppgifter när det gäller ordnande av motions- och idrottstjänster föreskrivs i 2 § 3 mom. i idrottslagen.

I konkurrenslagen (948/2011) bestäms hur en sund och fungerande ekonomisk konkurrens ska skyddas mot skadliga konkurrens-

begränsningar. Till lagen fogades 2013 bestämmelser om tryggnad av en jämlik konkurrens mellan offentlig och privat näringsverksamhet. Samtidigt utvidgades genom 30 a § Konkurrens- och konsumentverkets behörighet att ingripa i verksamhet som snedvrider konkurrensen inom den offentliga näringsverksamheten. Om ett undantag från detta föreskrivs i 30 b § i konkurrenslagen, enligt vilken 30 a § inte tillämpas om förfarandet eller verksamhetsstrukturen direkt följer av lagstiftningen eller om tillämpning skulle hindra skötseln av en betydelsefull uppgift som gäller medborgarnas välfärd eller säkerhet eller något annat sådant allmänt intresse. Enligt lagens motiveringar (RP 40/2013 rd) är syftet med bestämmelsen att trygga konkurrensens neutralitet i ekonomisk verksamhet. Detta betyder att verksamhet som inte är av ekonomisk natur ligger utanför lagens tillämpningsområde (se t.ex. HFD:2002:4). I motiveringarna konstateras också att kännetecknen för ett konkurrensläge på marknaden inte nödvändigtvis uppfylls när det gäller skötseln av sådana uppgifter som hör till kommunernas lagstadgade uppgifter (specialkompetens). Till dessa uppgifter hör bland annat de uppgifter som avses i idrottslagen.

Kommunallagens 8 a § (1375/2007) innehåller bestämmelser om basserviceprogramförfarandet, med vilket avses basserviceprogrammet och basservicebudgeten. Basserviceprogramförfarandet utgör en del av statens och kommunernas samrådsförfarande och beredningen av statsbudgeten. Basserviceprogrammet innehåller en bedömning av förändringar i kommunernas verksamhetsmiljö och efterfrågan på tjänster, av den kommunala ekonomins utveckling och kommunernas förändrade uppgifter samt ett program för de åtgärder som balanseringen av inkomster och utgifter kräver. I 11 § i lagen om en kommun- och servicestrukturen (169/2007) föreskrivs om basserviceprogrammet som en del av statens och kommunernas lagbaserade samrådsförfarande.

I 17 § 1 mom. i lotterilagen (1047/2001) föreskrivs att avkastningen av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel ska användas för att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete.

Om fördelningen av avkastningen mellan dessa ändamål föreskrivs i lagen om användning av avkastningen av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel (1054/2001). För de statsandelar som avses i idrottslagen används de tipsvinstmedel som är avsedda för idrott och idrottsfostran och som intagit s i statsbudgeten. Enligt 17 § 2 mom. i lotterilagen och 1 § i lagen om penningautomatunderstöd (1056/2001) ska avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet användas för att främja hälsa och social välfärd.

I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser eller statliga affärsverk för driftskostnader och anläggningsprojekt samt om annan finansiering av sådan verksamhet. Denna lag tillämpas på den verksamhet som idrottslagen reglerar.

I lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) föreskrivs om statsandel för sådana uppgifter som anses om kommunernas basservice. Den verksamhet som idrottslagen reglerar och som finansieras med statsandel som finansieras med tipsvinstmedel är inte basservice enligt denna lag.

Enligt 4 § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) ska myndigheterna i all sin verksamhet främja jämställdheten mellan kvinnor och män på ett målinriktat och planmässigt sätt samt skapa och befästa sådana förvaltnings- och tillvägagångssätt som säkrar främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män vid beredningen av ärenden och i beslutsfattandet. Enligt 4 a § i lagen ska i statliga organ samt i kommunala organ och organ för kommunal samverkan kvinnor och män vara representerade till minst 40 procent vardera, om inte särskilda skäl talar för något annat.

Enligt 4 § i lagen om likabehandling (21/2004) ska myndigheterna i all sin verksamhet målmedvetet och systematiskt främja likabehandling samt etablera sådan förvaltningssed och sådana verksamhetssätt som säkerställer att likabehandling främjas när ärenden bereds och beslut fattas. I lagens 6 § föreskrivs om förbud mot diskriminering.

2.2 Praxis

Statens centralförvaltning

Undervisnings- och kulturministeriet är idrottsmyndighet inom centralförvaltningen. Idrottsärendena hör till idrottsenheten inom ministeriet. Målen för idrottspolitikens samhälleliga påverkan är att öka deltagandet i motion och idrott, främja hela befolkningens motionsaktivitet samt kompetensen och informationsbasen inom idrotten. Denna helhet förverkligar ministeriet genom informationsstyrning och resultatstyrning samt genom att finansiera olika verksamheter som främjar idrott.

Ministeriets sakkunnigorgan inom idrotten är statens idrottsråd, som statsrådet tillsätter för en period som motsvarar riksdagens mandatperiod, efter att ha hört centrala aktörer inom idrotten. Rådet har tre lagstadgade sektioner.

I idrottsrådets uppgifter har utlåtanden om anslag kommit att få en viktig plats. De viktigaste årliga utlåtandena ger idrottsrådet om verksamhetsbidrag till idrottsorganisationer, om organisationers rätt till statsbidrag, om projekt för grundande av idrottsanläggningar samt om de fyraåriga finansieringsplanerna för idrottsanläggningar. Dessutom ger rådet utlåtanden om utdelning av förtjänstkors och -medaljer för idrottskultur och idrott. Rådet har också årligen gett ett utlåtande om de idrottsanslag som tas med i statsbudgeten samt om ministeriets verksamhets- och ekonomiplan. Idrottsrådet tar även initiativ och gör framställningar samt ger utlåtanden om ärenden som gäller idrottspolitik, idrottsvetenskap och specialidrott.

Den idrottsvetenskapliga sektionen ger utlåtanden till ministeriet om understöd som beviljas för idrottsvetenskaplig forskning, informationsförmedling och idrottsmedicinsk verksamhet i enlighet med ett förfarande som överenskoms i början av mandatperioden. Sektionen har varje mandatperiod sammanställt ett strategidokument om prioriteringarna inom den idrottsvetenskapliga forskningen.

Rådet ålades (1998) en utvärderingsuppgift, som gäller effekten av alla statsförvaltningens åtgärder inom idrottens område. Ut-

värderingsarbetet inleddes under rådets mandatperiod 2007—2011 genom att en styrgrupp för utvärderingen tillsattes och en utvärderingsmodell beställdes av utomstående experter. För samordningen av utvärderingen ansvarar den idrottspolitiska sektionen, som tidigare var ett beredande organ för idrottsrådet i frågor som gällde utlåtanden om anslag.

I det arbete som sektionen för specialidrott utför har det centrala varit att ordna träffar för utbildare inom specialidrott och att ordna rådplägningsdagar för specialidrott samt att varje mandatperiod utvärdera kommunernas specialidrottsverksamhet.

Idrottsrådet har under flera mandatperioder haft en byggnadssektion. Byggnadssektionen är numera framförallt en strategisk expertgrupp, som för idrottsrådet bereder ett riktigivande dokument som drar upp riktlinjerna för den statliga styrningen av byggandet av idrottsanläggningar.

Under mandatperioden 2011—2015 har rådet inriktat sin verksamhet på att följa upp andra förvaltningsgrenars åtgärder och gett utlåtanden bland annat om reformen av timfördelningen i grundskolan, den trafikpolitiska redogörelsen, reformerna av gymnasie- och yrkeshögskolelagen och lagen om småbarnspedagogik samt genomfört en uppföljningsenkät till olika ministerier om främjande av motion och idrott.

Idrottsrådet har ett sekretariat som ministeriet har utsett för rådets mandatperiod.

Den regionala förvaltningen av idrotten

I samband med regionförvaltningsreformen 2010 fick närings-, trafik- och miljöcentralerna i uppdrag att sköta uppgifter inom biblioteks-, idrotts- och ungdomsverksamheten samt uppgifter i anknytning till byggande av läroanstalter. Regionförvaltningsverken ålades vid reformen största delen av uppgifterna inom undervisningsväsendet. Genom en ändring av lagen om regionförvaltningsverken (896/2009, ändring 932/2013) som trädde i kraft vid ingången av 2014 samlades igen de uppgifter inom undervisnings- och kulturväsendet som hör till statens regionförvaltning och överfördes till regionförvaltningsverken.

De uppgifter som överfördes utgör tillsammans med de uppgifter inom undervis-

ningsväsendet som också sedan tidigare sköts av regionförvaltningsverken en ändamålsenlig helhet, både när det gäller verksamhet och förvaltning. Regionförvaltningen av idrotten sköts sedan den 1 januari 2014 av regionförvaltningsverken.

Regionförvaltningen av idrotten samordnar statens idrottspolitik inom sitt område, särskilt med kommunernas idrottspolitiska mål och utbud på idrotts- och motionstjänster. Regionförvaltningen av idrotten främjar en rörlig livsstil, välbefinnande, hälsa, arbets- och funktionsförmåga samt delaktighet. Det finns inga centrala ämbetsverk inom idrottsområdet, utan regionförvaltningsverken genomför undervisnings- och kulturministeriets politiska och strategiska idrottspolitiska styrning i regionerna. Till regionförvaltningen delegeras med anslagen för statsunderstöd verklig beslutanderätt. Att regionförvaltningsverken är statsbidragsmyndigheter innebär också att styrnings- och rådgivningstjänsterna och kontakten med dem som svarar för medborgarverksamheten i kommunerna och idrotten är centrala i verksamheten.

Regionförvaltningsverket har som lagstadgad uppgift att utvärdera basservicen inom idrotten.

Kommunernas uppgifter

En av kommunens mest centrala uppgifter är att främja sina invånares välfärd och sörja för de tjänster som detta förutsätter med de resurser som står till buds. Kommunen har huvudansvaret för till exempel tillgången på basservice inom social- och hälsovård, undervisning, kultur och fritidstjänster. Det är en central uppgift för kommunen att aktivera medborgarna att motionera och främja sitt välbefinnande med hjälp av motion och idrott. Kommunerna sköter denna uppgift genom att ordna verksamhetsbetingelser för idrotten och motions- och idrottstjänster för sina invånare och för föreningar som ordnar idrott och motion. Idrotten är inte en egentlig kommunal basservice enligt lagen om statsandel för kommunal basservice. Idrotten har ansetts vara en lagstadgad kommunal uppgift med karaktär av basservice.

Ungefär en fjärdedel av statens idrottsanslag riktas till kommunernas idrotts- och mo-

tionsverksamhet. Statsandelen utgör i medeltal tre procent av kommunernas driftsutgifter för idrotten och dess betydelse varierar i kommuner av olika storlek. I små kommuner är idrottsverksamheten mest beroende av statsandelar. Även om statsandelarnas belopp är marginellt i relation till kommunernas totala driftsutgifter utgör de en grund för idrotts- och motionsverksamheten samt för att idrottens ställning som basservice ska erkännas. Idrottens andel av kommunernas driftsutgifter är cirka 1,8 procent. Idrotts- och motionsverksamheten i kommunerna har organiserats på olika sätt med beaktande av kommunens storlek och andra omständigheter. Det har inte samlats in statistiska uppgifter om graderingen av den statsandel som kommunernas idrottsverksamhet får eller om omfattningen av den idrottsverksamhet som kommunerna anordnar.

År 2008 utfärdades två statsrådsbeslut om idrott. Syftet med dem var att idrotten ska ingå som en basservice i kommunernas välfärdspolitik. Denna utveckling har förstärkts genom de gemensamma riktlinjer för hälsofrämjande motion som social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriet uppgjorde 2013. I riktlinjerna konstateras att motion är en grundläggande rättighet för kommuninvånarna och att man bör skapa en solid grund för detta genom strategier för välfärd, hälsa och motion, som görs upp kommunvis. En central målsättning är att motionens och idrottens ställning i kommunerna stärks som en del av helheten att främja invånarnas välfärd. Kommunerna uppmanas att lyfta fram motionsfrämjandet som ett strategiskt val i kommunen och stödja samordningsansvaret för den sektor som ansvarar för idrotten inom det tväradministrativa idrottsfrämjandet i kommunen.

Det finns cirka 32 000 idrottsplatser i kommunerna och av dem är cirka 75 procent i kommunernas ägo. Prissättningen av idrottsplatserna varierar från en kommun till en annan, men ofta erbjuds användningen av idrottsplatser till subventionerade priser. Kommunernas egna tjänster inom handled motion kompletterar det övriga lokala motionsutbudet. Kommunerna tryggar motionsmöjligheterna för sådana personer och befolkningsgrupper, som inte är med i orga-

nisationsverksamhet eller för vilka föreningarna inte kan ordna verksamhet eller som inte nås av idrottsföretagens tjänster. Sådana grupper är exempelvis personer med handikapp, äldre personer och invandrare. Kommunernas tjänster som erbjuds till skäliga priser kan användas också av mindre bemedlade personer och barnfamiljer.

Motion och idrott är en faktor som ökar och främjar hälsan och välbefinnandet. Särskilt hälsoperspektivet på motion och idrott gör att det är viktigt att alla sektorer i kommunen är med om att skapa förutsättningar för motion och idrott för alla kommunmedlemmar. Förändringar i befolkningens ålders- och könsstruktur förändrar servicebehoven och påverkar organiseringen av servicen. Idrottsväsendet samarbetar i kommunerna med social- och hälsovården, undervisningsväsendet, ungdoms- och kulturväsendet samt trafik-, miljö- och planläggningsväsendet för att skapa förutsättningar för kommunmedlemmarnas motion och idrott. Social- och hälsovårdsministeriet har som stöd för samarbetet mellan de olika sektorerna i kommunen sammanställt rekommendationer för främjande av motion i kommunerna (SHM 2010:13).

Kommunerna kan också sköta sin skyldighet att skapa förutsättningar för motion för kommunmedlemmarna genom att köpa tjänster. De insatser som gymnastik- och idrottsföreningar, idrottsföretagare och andra lokala och regionala aktörer gör kan beaktas när det gäller uppfyllandet av förpliktelsen att ordna idrott och motion.

Den bolagiseringsskyldighet som föreskrivs i 2 a § i kommunallagen förutsätter att kommunen när den sköter uppgifter i ett konkurrensläge på marknaden överför skötseln av uppgifterna till ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse. I förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 10/2013 rd) om regeringens proposition till lag om ändring av kommunallagen (RP 32/2013 rd) konstateras att idrottstjänsterna till sin natur är lagstadgade tjänster som hör till kommunens uppgifter, men kommunerna har behörighet att bestämma i vilken utsträckning och hur tjänsterna tillhandahålls. Utskottet framhåller att kommunen inte sköter uppgifter i ett konkurrensläge åtminstone

när det är fråga om en lagstadgad uppgift med stöd av idrottslagen eller en på lag baserad frivillig uppgift, som inte har några drag av affärsverksamhet.

Konkurrensverket, undervisnings- och kulturministeriet, Finlands Kommunförbund och Företagarna i Finland r.f. har 2005 gett ut en gemensam rekommendation (KiVi 981/71/2005) om praxis som främjar näringsidkande vid anordnande av idrottstjänster. Enligt rekommendationen bör kommunen så tydligt som möjligt definiera de tjänster som avses i idrottslagen och informera aktörerna inom branschen om detta. Det är viktigt att privata företag och föreningar på förhand vet vilka idrottstjänster kommunen kommer att erbjuda i framtiden. Kommunerna borde också när de utvecklar sitt utbud av idrottstjänster beakta näringslivet inom sitt område och företagets framtidsplaner. Genom att tydligt definiera vilka de lagstadgade uppgifterna är kan kommunen förhindra att det uppstår konkurrenssituationer mellan de kommunala idrottstjänsterna och privata serviceproducenter.

Idrottsorganisationerna

Idrottsorganisationerna i Finland har cirka 1,1 miljoner medlemmar. Ungefär hälften av barnen och ungdomarna, dvs. ca 500 000, deltar i idrottsföreningsverksamhet. Även om idrottsföreningarna har verksamhet för barn och unga så har ungdomarna också börjat motionera och idrotta allt mer på egen hand, särskilt inom så kallade trendsporter (skating, scooting, parkour).

Antalet gymnastik- och idrottsföreningar har ökat något under 2000-talet. Cirka 6 000—7 000 föreningar får kommunala bidrag. Enligt föreningsregistrets uppgifter finns det i vårt land totalt cirka 20 000 föreningar med anknytning till motions- och idrottsverksamhet. Enligt föreningsautonomins princip beslutar idrottsorganisationerna självständigt inom ramen för sina stadgar om sin administration och verksamhet och om den praxis de följer.

Frivilligarbetets omfattning har under 2000-talet förblivit i stort sett oförändrad. Mellan 7 och 17 procent av finländarna utför frivilligarbete inom idrott och motion. Enligt Eurobarometern som publicerades i februari 2014 deltar 13 procent av finländarna i frivilligarbete inom idrott och motion. Jämfört med föregående Eurobarometerundersökning, som gjordes 2009, var minskningen fem procentenheter.

Av den vuxna befolkningen är cirka 15 procent med i föreningsverksamheten. Av de äldre är endast några procent med i idrottsföreningar. Pojkar och män deltar mer än flickor och kvinnor i idrottsföreningsverksamhet. Skillnaderna mellan könen när det gäller deltagande i organiserad idrott har dock blivit mindre under senare år. Idrottsförbunden och -föreningarna svarar för elit- och tävlingsidrotten i Finland. En del av dem har utvidgat sin verksamhet också till hälsofrämjande motion och idrott som inte innehåller några tävlingsmoment.

När det gäller utövandet av olika idrottsgrenar finns det tydliga skillnader mellan könen och en del av grenarna är könssegregerade. Männen är i majoritet i beslutsfattande och ledande uppgifter inom idrotten. Litet under 30 procent av styrelsemedlemmarna i riksomfattande idrottsorganisationer är kvinnor, av ordförandena under 15 procent och av verksamhetsledarna ungefär en fjärdedel. Av de ledande tjänsteinnehavarna inom idrotten i kommunerna är 31 procent kvinnor. I de nämnder som behandlar idrottsärenden är 48 procent av medlemmarna kvinnor. Som en följd av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män har kvinnornas andel i kommunernas beslutsfattande stigit.

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar i enlighet med 7 § i idrottslagen statsunderstöd till riksomfattande idrottsorganisationer. År 2014 fick 120 organisationer statsunderstöd som beviljas enligt prövning. Enligt organisationernas bokslutsuppgifter för 2012 uppgick de godtagbara kostnaderna för den verksamhet som fick statsunderstöd till totalt cirka 140 miljoner euro, och av dem täckte statsunderstödet i medeltal 30 procent.

Enligt vedertagen praxis har idrottsorganisationerna delats in i två huvudgrupper; riksomfattande specialidrottsförbund (grenför-

bund) och andra riksomfattande idrottsorganisationer. De sistnämnda idrottsorganisationerna har sedan ytterligare delats in i undergrupper, vilka är idrottsorganisationer för specialgrupper, skolelevs- och studentorganisationer, Arbetarnas Idrottsförbund i Finland AIF rf, Finlands Svenska Idrott FSI rf, Suomen Latu ry, Finlands Simundervisnings- och Livräddningsförbund rf, övriga idrottsorganisationer, service- och branschorganisationer för idrotten samt regionala sammanslutningar av serviceorganisationer för idrotten. Serviceorganisationen för idrotten är VALO, Finlands Idrott rf och branschorganisationer är Finlands Olympiska kommitté rd, Finlands Paralympiska kommitté rf och Finlands Handikappidrott och -motion VAU rf.

Som grund för beviljande av statsunderstöd till de riksomfattande idrottsorganisationerna används ett resultatbaserat system som uppbyggt med stöd av 7 § 1 mom. i idrottslagen. De resultatorganisationerna uppnår följs upp med gemensamma mätare, där verksamhetens omfattning och kvalitet samt den samhälleliga betydelsen beaktas. Dessutom strävar man efter att beakta organisationernas olika karaktär, olika verksamhetsförutsättningar samt behovet av understöd. För specialidrottsförbund (grenförbund), idrottsförbund för elever och studerande samt för idrottens regionala serviceorganisationer har inrättats egna resultatbaserade understödssystem. Med service- och branschorganisationerna förs regelbundna resultatdiskussioner.

I statsbudgeten för 2014 anvisas för medborgarverksamhet inom idrotten totalt 41,71 miljoner euro, varav 36,71 miljoner euro är avsedda för verksamhetsbidrag till riksomfattande och regionala idrottsorganisationer. Ur detta anslag har utom idrottsorganisationer understötts också utvecklandet av lokal föreningsverksamhet samt elitidrottens verksamhet och program. För föreningsstödet har 2014 reserverats ett anslag på fem miljoner euro. För utvecklande av hälsofrämjande motion har anvisats 3,8 miljoner euro, och av detta anslag kan också folkhälsoorganisationer i form av specialunderstöd få statsunderstöd för enskilda projekt.

Anläggande av idrottsplatser

I Finland finns cirka 32 000 idrottsplatser, av vilka största delen (ca 75 %) ägs och sköts av kommunerna. Tillsammans med motionerande ute i naturen ger dessa idrottsplatser, också internationellt sett, befolkningen goda förutsättningar att utöva idrott och motion. Idrottsanläggningarnas återanskaffningsvärde är uppskattningsvis 14,5 miljarder euro.

Under 1980–2013 har staten understött genomförandet av cirka 5 000 anläggningsprojekt med totalt cirka 430 miljoner euro. Regionförvaltningen har sedan 1987 beviljat understöd för mindre anläggningsprojekt på under 700 000 euro. Den statliga finansieringens andel av hela finansieringen av idrottsanläggningsprojekt uppskattas till ungefär en femtedel. Vid sidan av undervisnings- och kulturministeriet och regionförvaltningen har också arbets- och näringsministeriet, på sysselsättningsgrunder, stött anläggandet av idrottsplatser och handels- och industriministeriet/närings- och arbetsministeriet har beviljat understöd, närmast som stöd för företagande inom turismen. Undervisnings- och kulturministeriet har förutom investeringsunderstöd också beviljat understöd för undersökningar och utredningar om byggande av idrottsanläggningar, under senare år 800 000 euro per år.

De idrottsanläggningar som staten understöder skapar förutsättningar för att målen för effekten av statens idrottspolitik ska uppnås. De understöd som beviljats med stöd av idrottslagen har i huvudsak riktats till byggande och sanering av lokaler för inomhusmotion och – idrott, som är avsedda för behov i breda användargrupper, såsom simhallar, gymnastiksal, sporthallar, ishallar, idrottsplaner utomhus och platser för närmotion.

Motionen och idrotten i Finland

Begreppet motion har under 2000-talet utvidgats till att omfatta den fysiska aktiviteten som helhet. Särskilt har man fäst uppmärksamhet vid dem som inte rör på sig och motionerar tillräckligt med tanke på sin hälsa. Att den fysiska aktiviteten minskat är en del av den stora förändringen i samhällsförhållandena. Flera olika sektorer borde samarbeta för att främja en motionsinriktad livsstil och motion som främjar befolkningens hälsa.

För att öka det tväradministrativa samarbetet inom hälsofrämjande motion har statsrådet på 2000-talet utfärdat principbeslut som gäller både social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Också de andra ministerierna främjar befolkningens motion inom sina egna förvaltningsområden.

Inom social- och hälsovårdsministeriet hör utvecklande av motion som främjar hälsa och välbefinnande till helheten hälsofrämjande, som en del av påverkandet av övriga levnadsvanor. Särskilt betonas att vardagsmotionen och den fysiska aktiviteten i vardagen borde utökas i alla ålders- och befolkningsgrupper. Kommunikationsministeriets mål är att få människor att välja hälsofrämjande sätt att röra sig, som att promenera eller cykla, och utveckla närmiljön för att gynna promenader och cykling. Miljöministeriets uppgift är att främja rekreationsbruk av naturen. Arbets- och näringsministeriet svarar bland annat för att öka sysselsättningen och välbefinnandet i arbetet samt utveckla regionerna.

Undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet publicerade i oktober 2013 gemensamma riksomfattande riktlinjer för motion som främjar hälsa och välbefinnandet 2020. Riktlinjerna är (1) Vi sitter mindre under hela livet, (2) Vi motionerar mer under hela livet, (3) Motionen blir en central del av främjandet av hälsa och välbefinnande och vid förebyggande, vård och rehabilitering av sjukdomar och (4) Motion och idrott ges en starkare ställning i det finländska samhället. Genomförandet av dessa riktlinjer samordnas av social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets gemensamma styrgrupp för hälsofrämjande motion. (Förändring i rörelse! Nationell strategi för motion som främjar hälsan och välbefinnandet 2020. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2013:10).

Motionen är viktig för individens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande som helhet samt för en sund och trygg uppväxt och utveckling. Med motionens hjälp kan många sjukdomar botas och den har en betydande roll i förebyggande, vård och rehabilitering av sjukdomar.

Finländarna idkar aktivt motion och idrott på sin fritid, men vardagsmotionen är obetydlig i alla åldersgrupper. Redan i dagvården sitter barnen stilla 60 procent av tiden och den vuxna befolkningen sitter stilla 80 procent av den tid de är vakna. Enligt rekommendationerna finns det stora skillnader mellan befolknings- och åldersgrupperna när det gäller den fysiska aktiviteten. Som helhet rör sig ungefär hälften av barnen och ungdomarna tillräckligt mycket med tanke på sin hälsa. Det finns en betydande skillnad mellan könen. I alla åldersgrupper rör sig flickorna mindre än pojkarna. Skillnaderna gäller både mängden motion, motionsgångerna och intensiteten. I ungdomen börjar skillnaderna mellan könen jämnas ut sig och bland de vuxna är kvinnorna aktivare än männen. Bland de äldre utjämnas skillnaderna igen.

Den fysiska aktiviteten sjunker betydligt vid 15 års ålder, då endast 15 procent av pojkarna och nio procent av flickorna uppfyller motionsrekommendationerna. Bland dem som studerar för en yrkesexamen är motions- och hälsovanorna för det mesta sämre än för gymnasieelever i samma ålder. Av högskolestuderandena idkar 24 procent tillräckligt mycket konditionsidrott. Av finländarna i arbetsför ålder rör drygt en tiondedel på sig enligt rekommendationerna och av pensionärerna endast några procent. Invandrarnas motionsaktivitet skiljer sig från de infödda finländarnas aktivitet när det gäller antalet motionsgångar. Endast 15 procent motionerar tillräckligt med tanke på sin hälsa. Till skillnad mot de infödda finländarna motionerar män med invandrarbakgrund mer än kvinnorna.

Motion och idrott för specialgrupper eller anpassad motion är motion som upprätthåller hälsan eller funktionsförmågan och som är avsedd för personer som har svårt att använda motionstjänster som är allmänt tillgängliga, på grund av handikapp, sjukdom, nedsatt funktionsförmåga eller sin sociala situation. En del av dem använder allmänna motions-tjänster, en del behöver anpassad motion där målgruppens behov beaktas och för vilken krävs specialkunskande. Nu deltar cirka 250 000 personer i handledd specialidrott eller -motion. Motion som lämpar sig för specialgrupper anordnas framförallt av kommuner,

idrottsorganisationer för specialgrupper, inrättningar inom social- och hälsovården samt skolor. Också specialidrottsförbund (grenförbund) och idrottsföreningar deltar i anordnandet av specialmotion genom att samarbeta med andra aktörer. En central faktor när det gäller anordnande av motion för specialgrupper är att motionsutrymmena och -omgivningen ska vara tillgängliga. Elitidrott för specialgrupper räknas till specialidrotten.

De socioekonomiska skillnaderna har ökat också när det gäller motion och idrott. Kostnaderna för att delta i verksamhet i idrottsföreningarna har ökat betydligt under de senaste tio åren och i vilken utsträckning barn och unga har idrott som hobby varierar enligt familjernas socioekonomiska ställning. De skillnader i motionsutövning som korrelerar med yrkesställningen är större bland män än bland kvinnor.

Invandring är en faktor som påverkar befolkningen i Finland, även om siffrorna vid en internationell jämförelse är mycket små. En stor del av invandrarna är barn och unga. Precis som bland infödda finländare är idrott också en populär hobby bland dem som har invandrarbakgrund. De positiva fysiska, psykiska och sociala effekterna av motion och idrott stöder integrationsprocessen och förebygger utslagning.

De allmänna trenderna inom motion och idrott, som delvis försätter dem som idkar motion i olika ställning och leder till en viss polarisering, är också ett jämlikhetsproblem för minoriteterna. I idrottsföreningarnas verksamhet, på idrottsplatser och inom idrott för skolelever och studerande förekommer diskriminering som baserar sig på etnisk bakgrund, sexuell läggning och religion.

Motion och idrott i nationalekonomin

Enligt en undersökning som Europeiska kommissionen beställt, om idrottens inverkan på ekonomisk tillväxt och sysselsättning inom EU (Slutrapporten från det konsortium som leddes av SportsEconAustrian, 2012) producerade idrotten ett mervärde på 1,76 procent inom EU. Idrottsområdets andel av sysselsättningen inom EU är 2,12 procent. Om man beaktar de multiplikativa effekterna stiger idrottens andel till upp till 2,98 procent

av hela ökningen av bruttovärdet inom EU. Var sextionde euro som produceras och för tjänas inom EU har att göra med idrott.

I Finland finns ingen separat så kallad satellitbokföring, med vars hjälp man kunde samla in statistik uttryckligen om idrottens och elitidrottens ekonomiska och sysselsättande verkningar. Uppgifter kan ändå samlas in från annan statistik. Den ekonomiska betydelsen av idrott och elitidrott motsvarar på årsnivå cirka 3 miljarder euro. Hushållen spenderar på motion och idrott cirka 1,8 miljarder euro per år. De sammanlagda driftskostnaderna och investeringsutgifterna för kommunernas idrottsväsen uppgår på årsnivå till cirka 750 miljoner euro, och inom kommunernas idrottsväsen arbetar cirka 5 000 personer.

Motions- och idrottstjänster tillhandahålls också av idrottsföreningar och -organisationer, som år 2011 sysselsatte cirka 4 600 personer. Största delen av föreningarna är ändå beroende av frivilligarbete. Det kalkylerade värdet av det frivilligarbete som utförs i föreningarna är över 1,1 miljarder euro.

Den betydelse som företagande på idrottens område har för utvecklingen och utbudet av motion som främjar hälsa och välbefinnande under hela livscykeln har ökat under 2000-talet. Idrottsområdet är en av tillväxtsektorerna inom företagandet och det uppskattas numera finnas cirka 5 000 olika företag inom branschen i Finland. De tjänster som företagare inom idrottsbranschen erbjuder kompletterar de offentliga tjänsterna och de tjänster som organisationerna erbjuder, och företagen inom idrottsbranschen har en viktig roll när det gäller att erbjuda mångsidiga och högklassiga tjänster i ett rörligt samhälle. År 2011 sysselsatte de företag som erbjuder motions- och idrottstjänster cirka 8 100 personer.

Enligt en utredning som Arbets- och näringsministeriet publicerat (ANM-rapporter 20/2014, endast på finska) finns det inom idrottsbranschen flera unga tillväxtföretag än inom andra branscher och trots den ekonomiska lågkonjunkturen har branschen redan i flera år varit på stark frammarsch. Storleken på idrottsaffärsverksamheten, dvs. affärsverksamhet där motion och idrott är grunden

för företagsverksamhetens innehåll, är i hela Finland minst 5.5 miljarder euro.

Vuxna motionerar mera på egen hand och använder privata motions- och idrottstjänster och kvinnorna använder privata motionsföretags tjänster mera än männen.

Det har producerats mycket kunskap och information om sambanden mellan motion och hälsa, men det har endast i ringa mån granskats vilket samband det finns mellan kostnaderna för att människor inte rör på sig och kostnaderna för sjuk- och hälsovården och betydelsen för nationalhushållningen. Det saknas vetenskapliga bevis på kostnadseffekterna av motion och idrott och framförallt av vilken effekt motionsfrämjandet har. Det har uppskattats att kostnadseffekten för nationalekonomin av att befolkningen rör på sig för litet är i miljardklassen.

2.3 Internationellt samarbete och lagstiftningen i vissa länder

Förenta Nationerna

Finland deltar i regeringssamarbetet inom idrottsområdet i Förenta Nationernas (FN) organisation för utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation (Unesco). Ett viktigt samarbetsforum när det gäller hälsofrämjande motion är Världshälsoorganisationen (WHO) som är underställd FN, och i synnerhet det europeiska nätverket för hälsotion som verkar vid organisationen (HEPA Europe). Inom Unesco behandlas frågor som gäller idrottsfostran vid idrottsministermöten (MI-NEPS) samt i tjänstemannakommittén (CI-GEPS), men dock inte regelbundet.

Den internationella konventionen mot dopning

Finland har ratificerat den internationella konventionen mot dopning (FördrS 4/2007), nedan UNESCO-konventionen. Finland har i UNESCO-konventionen förbundit sig att stöda det internationella organet för arbete mot dopning WADA (World Antidoping Agency) och att följa det internationella antidopingregelverket som godkänts av WADA.

Finlands antidopningregelverk baserar sig på det internationella antidopingregelverket.

Konventionen om barnets rättigheter

Konventionen om barnets rättigheter (nedan barnkonventionen) är ett människorättsavtal som gäller varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet. Finland har den 31 maj 1991 ratificerat konventionen (FördrS 60/1991).

De allmänna principerna i konventionen om barnets rättigheter, som bör beaktas vid tolkningen av alla artiklar, är att barnets bästa ska komma i första rummet, att barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering, att barnet har rätt att delta, påverka och bli hört på ett sätt som motsvarar dess ålder och utvecklingsnivå och att barnets överlevnad och utveckling ska säkerställas till fullo.

Motion och idrott nämns inte uttryckligen i barnkonventionen. Centrala rättigheter i detta avseende är dock enligt artikel 31 barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet och enligt artikel 24 rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering.

FN:s kommission för barnens rättigheter har i sitt allmänna uttalande i april 2013 fäst uppmärksamhet vid att begreppen motion och idrott saknas i barnkonventionen (GRC/C/GC 17). I uttalandet konstateras att i rekreativ verksamhet ingår bland annat idrott, spel och utfärder. Kommissionen har betonat att verksamheten ska vara frivillig för barnet för att den ska anses vara rekreation som svarar mot barnets bästa.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Finland har den 30 mars 2007 undertecknat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Ratificeringen är inte ännu avslutad.

Konventionens syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funk-

tionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde.

Artikel 30 punkt 5 i konventionen gäller deltagande i kulturliv, rekreation, friluftsvärksamhet och idrott för personer med funktionsnedsättning. Det förutsätts bland annat att konventionsstaterna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta i allmänt tillgänglig idrottslig verksamhet på alla nivåer, säkerställer möjligheter att organisera idrott som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning och möjligheter för dem att delta i den, säkerställer att personer med funktionsnedsättning har tillgång till idrottsanläggningar, säkerställer att barn med funktionsnedsättning har lika möjligheter som andra barn att delta i idrott samt säkerställer att personer med funktionsnedsättning har tillgång till idrottstjänster.

Europarådet

Europarådets grunduppgift, att främja den demokratiska utvecklingen och de mänskliga rättigheterna, är ett viktigt verksamhetsområde med tanke på idrott och motion, som bygger på medborgarverksamhet. Samarbetet inom idrottsområdet baserar sig på Europarådets kulturkonvention (FördrS 6/1970), den europeiska idrottsstadgan samt den idrotts-etiska koden. Inom organisationen har samarbete inom idrottsområdet sedan 2007 bedrivits inom ramen för EPAS (Enlarged Partial Agreement on Sport), där Finland är medlem. Den har också varit en kanal för regeringssamarbete och samarbete inom medborgarsamhället inom idrottsområdet. Dessutom har det antagits konventioner mot läktarvåld, mot dopning och mot manipulering av idrottstävlingar.

Europarådets konvention mot läktarvåld

Den europeiska konventionen om våld och olämpligt uppträdande hos åskådare vid idrottsevenemang antogs 1985. Finland har ratificerat konventionen 1987 (FördrS 9/1987). I konventionen uppräknas många olika metoder för att förebygga våld: att det finns polis på idrottsstadion och vägarna till stadion, att olika lags supportrar skiljs åt, övervak-

ning av biljettförsäljningen, portförbud för dem som tidigare betett sig våldsamt, förbud mot alkoholförsäljning, säkerhetskontroller, en klar ansvarsfördelning mellan arrangörerna och polisen samt att säkerheten beaktas när åskådarläktare byggs. Konventionen övervakas av en internationell kommitté där Europas och världens takorganisationer för fotbollsförbunden UEFA och FIFA är representerade.

Konventionen mot dopning

Målet med konventionen mot dopning (FördrS 23/1990), nedan Europarådets konvention, är att främja rejäl, jämlik och ren idrott. Konventionen förutsätter att finska staten och idrottsorganisationerna ordnar antidopingverksamheten i enlighet med konventionerna.

Konventionen mot manipulering av idrottstävlingar

Finland har den 18 september 2014 undertecknat konventionen mot manipulering av idrottstävlingar. Ratificeringen av konventionen är inte ännu slutförd.

Konventionens syfte är att avtala om åtgärder mot manipulering för att skydda idrottens integritet med beaktande av idrottens autonomi. Syftet med konventionen är att förhindra och utreda manipulering av idrottstävlingar och säkerställa följderna i nationella och gränsöverskridande fall.

Europeiska unionen

EU:s befogenheter inom idrottsområdet baserar sig på artikel 165 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken EU ska bidra till att främja europeiska idrottsfrågor genom att beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion.

Målet är att genom EU:s verksamhet utveckla idrottens europeiska dimension genom att främja ärlighet och öppenhet i idrottstävlingar samt samarbetet mellan de organisationer som svarar för idrotten liksom att skydda idrottarnas, i synnerhet de yngsta

idrottarnas, fysiska och psykiska integritet. Det ingår inte i EU:s befogenheter att förenhetliga medlemsorganisationernas lagar och förordningar inom idrottsområdet. Om prioriteringarna för samarbetet inom idrottsområdet avtalas närmare i unionens råds arbetsplan. Under den första arbetsplansperioden 2011—2014 har ministerrådet utfärdat sex resolutioner samt en rekommendation inom idrotten som handlade om att uppmuntra till hälsofrämjande fysisk aktivitet.

Genom EU:s region- och strukturpolitik ökas medlemsstaternas ekonomiska och sociala samhörighet och utvecklingsskillnaderna mellan regionerna minskas genom stöd till svagare utvecklade regioner och regioner på tillbakagång. Region- och strukturpolitiken stöds genom unionens strukturfonder genom strukturfondsprogram. I Finland har byggande av idrottsanläggningar samt riksomfattande och regional idrottsverksamhet fått finansiering ur unionens strukturfondsprogram.

EU:s utbildnings-, ungdoms- och idrottsprogram Erasmus+ som startar 2014 gör det möjligt att få finansiering för verksamhet enligt detta program inom idrotten. I programmet betonas särskilt idrott på gräsrotsnivå och målet för idrottsverksamheterna är att förebygga hot som riktas mot idrottens integritet, främja god förvaltning inom idrotten och dubbla karriärer för idrottare. Dessutom är målet att främja frivilligarbete och social delaktighet, lika möjligheter och medvetandet om den hälsofrämjande motionens betydelse.

Ramarna för EU:s bestämmelser om statligt stöd definieras i artiklarna 107—109 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Bestämmelserna om statligt stöd gäller åtgärder där den offentliga sektorn beviljar företag stöd eller andra förmåner. Tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd förutsätter att alla kriterier på stöd enligt artikel 107 punkt 1 uppfylls. Man bör från fall till fall pröva om EU:s bestämmelser om statligt stöd ska tillämpas på idrott och elitidrott.

Norden

De övriga nordiska länderna har inte någon lag som motsvarar Finlands idrottslag. I Danmark har sedan 1985 bestämmelser om

elitidrott samt om antidoping utfärdats genom lag. I Sverige bestäms genom lag Sveriges Riksidrottsförbunds (RF) offentligrättsliga ställning som förvaltare av statsunderstöd för idrott. I Norge finns ingen lagstiftning om idrott, med undantag för lagstiftning om dopning. I de andra nordiska länderna har inte heller grundats några parlamentariska expertorgan som motsvarar statens idrottsråd. Trots skillnaderna när det gäller lagstiftningsgrunden baserar sig den nordiska motions- och idrottskulturen på gemensamma värden. I alla nordiska länder är frivilligarbetet och de lokala idrottsföreningarna kärnan i idrottsverksamheten. Samarbetet mellan organisationerna är aktivt på både lokal, regional och riksnivå.

I Sverige ser man i hög grad motion och idrott som en medborarorganisationsverksamhet, som är oberoende av staten. Sveriges Riksidrottsförbund (RF) har huvudansvaret för anordnande av motion och idrott och specialidrottsförbunden är medlemsorganisationer i förbundet. Rättsligt är RF en självständig juridisk person, oberoende av staten. Dessutom har Sveriges olympiska kommitté (SOK) och handikappidrotten (SHIF) sina egna centralorganisationer. Idrottens andel av statsbudgeten riktas direkt till RF, som har till uppgift att utdela statsunderstöden vidare till förbunden och andra aktörer, Sveriges olympiska kommitté och de riksomfattande idrottsgymnasierna enligt förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet (1999/1177). År 2013 var idrottens andel av statsbudgeten 1,7 miljarder kronor, dvs. cirka 196 miljoner euro.

Kommunen är inte skyldig att ordna motion och idrott och de får inte heller finansiering från staten för denna uppgift. Många kommuner erbjuder ändå sina invånare motionstjänster. För byggandet av idrottsanläggningar svarar kommuner och organisationer. Regionerna har inga befogenheter inom idrotten. Den nationella Antidopingbyrån fungerar som en förening inom idrottsrörelsen.

I Danmark är statens uppgift när det gäller motion och idrott att bereda och godkänna lagstiftningen på området. Statens och kommunernas uppgifter har fastställts genom lag. Danmark har ingen allmän lag som motsva-

rar idrottslagen, men bestämmelser om motion och idrott ingår i flera speciallagar, såsom lagarna om elitidrott, antidopingverksamhet och barnskydd. Det finns också en speciallag (686/2010) om utdelningen av bidrag till riksomfattande idrottsorganisationer ur avkastning på penningspel.

I lagstiftningen om utbildning finns bestämmelser om fördelningen av understöd som kommunerna beviljar till lokala idrottsföreningar. Kommunerna är skyldiga att bevilja verksamhetsbidrag till föreningarna samt att erbjuda idrottsanläggningar att användas av idrottsföreningarna, om sådana har byggts i kommunen. Kommunerna är dock inte skyldiga att bygga idrottsanläggningar. Det har grundats en självständig offentlig-rättslig stiftelse för att utveckla och stödja byggande av idrottsanläggningar och den delar varje år ut cirka 10 miljoner euro för byggande av idrottsanläggningar.

Det finns tre riksomfattande takorganisationer för idrotten i Danmark. Antalet lokala idrottsföreningar är cirka 16 000 och de hör huvudsakligen till en eller flera takorganisationer. Organisationernas ansvar och uppgifter fastställs i ramavtal som ingås med kulturministeriet.

I Norge är utgångspunkten för motions- och idrottspolitik att trygga möjligheter för alla att delta i motion och idrott. Det finns också en speciallag (103/1992) om utdelningen av statliga bidrag till idrott ur avkastning på penningspel. Enligt lagen används avkastningen på penningspel i första hand för utvecklande av idrottsanläggningar, för idrottens takorganisationers Norges Idrettsförbunds verksamhet och uppgifter samt för andra uppgifter och ändamål som ministeriet anser nödvändiga. År 2014 är idrottens andel av avkastningen på det nationella penningspelmonopolet Norsk Tipping AS 56 %. Regeringen beslutar på föredragning av kulturministeriet om den detaljerade fördelningen av avkastningen.

I Norge hör idrotten inte till kommunernas lagstadgade uppgifter. Kommunerna understöder ändå lokal motions- och idrottsverksamhet samt bygger och upprätthåller idrottsanläggningar. Många kommuner beviljar också bidrag till lokala idrottsföreningar. I

Norge finns uppskattningsvis 12 000 idrottsföreningar.

2.4 Bedömning av nuläget

Ökning av den fysiska aktiviteten

Finländarna motionerar och idrottar numera ganska aktivt på sin fritid. Eftersom människor får för litet vardagsmotion räcker fritidsaktiviteten ändå inte till för att den fysiska aktiviteten ska vara tillräcklig med tanke på hälsan. Det är en hälsorisk att sitta stilla alltför mycket. Också för dem som är i arbetsför ålder är stillasittandet en hälsorisk: i Finland sitter 46 procent av kvinnorna och 51 procent av männen minst 6 timmar varje dag. Samhället betalar ett högt pris för att människor inte rör på sig tillräckligt. Alltför litet fysisk aktivitet förorsakar direkta kostnader för hälso- och sjukvården och indirekta kostnader i synnerhet för arbetsgivarna. Det förutspås att kostnaderna för bristen på fysisk aktivitet kommer att stiga kraftigt under den närmaste framtiden. Genom mera motion kan man uppnå betydande inbesparingar, eftersom den andel som bristen på motion förorsakar av de totala kostnaderna för t.ex. diabetes år 2007 uppskattades uppgå till över 700 miljoner euro i Finland. Det är viktigt att de anställda som arbetar med olika ålders- och befolkningsgrupper inom hälsovårdsen och den sociala sektorn är medvetna om motionens betydelse som ett redskap för rehabilitering och upprätthållande av hälsan.

Motionen är av central betydelse när det gäller att förebygga och behandla sjukdomar som hotar eller försvagar arbets- och funktionsförmågan. Det har påvisats att finns ett samband mellan de anställdas motionsaktivitet och minskad sjukfrånvaro och minskade hälsovårdsutgifter, högre effektivitet och längre arbetskarriärer.

Människan behöver motion och fysisk belastning för att hålla sig frisk. Det har påvisats att motion har positiv inverkan också på hjärnans hälsa. Arbetslivet kräver mycket av hjärnan.

Man har redan i decennier erkänt behovet av tväradministrativa åtgärder för att främja motion och idrott och målmedvetet gått in för att öka samarbetet. Motion och idrott har inte

i alla avseenden blivit en central del av kommunernas välfärdspolitik, även om det också skett en positiv utveckling. Utmaningar när det gäller samarbetet är bristen på personal- och ekonomiska resurser, gränserna mellan olika sektorer och det faktum att olika aktörer har en alltför sektorbaserad synvinkel. Genom enskilda tjänsteinnehavares innovativa grepp och strategiska kunskaper åstadkoms viktiga framsteg i det tväradministrativa arbetet. Det finns ett växande behov av tväradministrativt arbete i framtiden. Beredning, åtgärder och beslutsfattande som direkt eller indirekt påverkar idrottsverksamheten och förutsättningarna för idrott och motion sköts inte enbart inom undervisnings- och kulturministeriet. Samordningen av olika förvaltningsgrenars åtgärder och informationsgången bör effektiviseras och i detta arbete har undervisnings- och kulturministeriet en central roll.

När idrottens verksamhetsmiljö förändras och samarbetet mellan olika sektorer blir allt mer mångfasetterat förändras också begreppen inom motions- och idrottskulturen. Begreppet motion har under 2000-talet utvidgats till att omfatta fysisk aktivitet som en helhet.

Idrotten får en starkare ställning som basservice

Begreppet basservice har i synnerhet inom sektorlagstiftningen använts mycket litet. Det är nödvändigt att i idrottslagen definiera idrott som en kommunal basservice, eftersom man inte i alla kommuner känner tillräckligt väl till att idrotten till sin natur är en basservice. Enligt statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram ska idrottens ställning som basservice stärkas. I det principbeslut om idrott som statsrådet utfärdade den 11 december 2008 anges i punkt 6 som mål att idrott och motion ska ingå som basservice i kommunernas välfärdspolitik. I regeringsprogrammet för statsminister Alexander Stubbs regering konstateras att regeringsprogrammet för Katainens regering för valperioden 2011-2015 och målen enligt det regeringsprogrammet fortfarande gäller. Definitionen av idrott som en basservice påverkar inte, och är inte avsedd att påverka, på vilket sätt kom-

munerna prioriterar tjänster mellan olika sektorer. Den påverkar inte heller statsandelarna för idrottsverksamheten eller kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten.

Det är framförallt med genom statsandelar för kommunernas idrottsverksamhet som man kan verka för att hela befolkningen får en rörlig, motionsinriktad livsstil och stöda tillgängligheten till motion och idrott. Kommunerna ordnar motions- och idrottstjänster, skapar förutsättningar och stöder lokal förenings- och medborgarverksamhet. Inom den hälsofrämjande motionen har man nått goda resultat också genom samarbete mellan kommunerna och föreningarna. Statsandelen är i medeltal tre procent av kommunernas driftsutgifter för idrotten och den varierar betydligt mellan kommuner av olika storlek. I regel är statsandelens procentuella andel av driftsutgifterna för kommunernas idrottsverksamhet större i mindre kommuner. Kommunfusionerna har minskat antalet små kommuner som är mest beroende av statsandelar. Även om statsandelens belopp är marginellt i förhållande till kommunernas totala driftsutgifter skapar den en grund för den kommunala idrottsverksamhetens existens och för att idrotten ska få en erkänd ställning som basservice. Genom att rikta kommunernas statsandelar för idrotten till lokal föreningsverksamhet kan man stärka de lokala idrottsföreningarna. Kommunens uppgift är ändå att på bred bas se till att hela befolkningen motionerar livet igenom, med beaktande av att olika befolkningsgrupper också motionerar på egen hand. Lokal föreningsverksamhet kan fortfarande understödjas också ur det anslag som intas i statsbudgeten.

När det gäller organiseringen av serviceutbudet och de kommunvisa prioriteringarna finns det skillnader mellan kommunerna. Enligt 12 § i hälso- och sjukvårdslagen ska en kommun bevaka kommuninvånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa inom varje befolkningsgrupp och observera effekterna av de åtgärder inom den kommunala servicen som sätts in för att svara mot kommuninvånarnas välfärdsbehov. Enligt denna uppgift ska kommunen följa upp kommuninvånarnas fysiska aktivitet som en faktor som på ett betydande sätt påverkar hälsa och välfärd. Förpliktelsen enligt hälso-

och sjukvårdslagen är ett exempel på tväradministrativt samarbete mellan olika sektorer på kommunnivå för att främja hälsa och välfärd.

Statens idrottsråds uppgifter revideras

Statens idrottsråds arbete har under den tid den nuvarande lagstiftningen varit i kraft utvecklats allt mer i riktning mot utvärdering av statsförvaltningens åtgärder inom idrottsområdet. Idrottskulturen, förändringarna i befolkningens motionsbeteende och behoven att utveckla informationsförvaltningen inom idrotten förutsätter att idrottsrådets uppgifter och struktur revideras. Det finns fortfarande ganska litet utvärderingsdata och analys av de motionsfrämjande åtgärdernas effekter, genomslagskraft och effektivitet och informationshanteringen som helhet är bristfällig. Idrottsrådets uppgifter bör i allt högre grad inriktas på att samordna andra förvaltningsområdets lagstiftning och linjedragningar samt på att utvärdera deras effekt från motionsfrämjandets perspektiv, eftersom beslut som är viktiga med tanke på motion och idrott fattas bland annat inom social- och hälsovårds-, undervisnings-, trafik- och ungdomssektorn.

Utvecklingen med att integrera specialidrotten pågår fortfarande. Med tanke på motion och idrott för personer med rörelse- och funktionsnedsättning samt likvärdighets- och jämlikhetsfrågorna inom idrotten överlag borde rådets arbete inriktas så att dessa frågor starkare integreras som en del av den allmänna idrottspolitiska debatten och baserar sig på solida uppföljnings- och utvärderingsdata. Ministeriet ingick 2013 ett avtal med Finlands Akademi om utvärdering av forskningsprojekt. Vetenskapssektionens arbetsbeskrivning håller i detta avseende på att förändras och inriktas i stället för vetenskaplig utvärdering på utvärdering av projekts tillämplighet och behandling av ansökningar om fortsatt finansiering. Växelverkan mellan den idrottsvetenskapliga forskningen och beslutsfattandet borde förbättras och den idrottsvetenskapliga forskningen i allmänhet borde stärkas.

Tillsättandet av idrottsrådet och dess sektioner anses i huvudsak fungera väl. Rådets

sekretariat har utnämnts mandatperiodvis, vilket gör det svårare för rådet att bedriva en planmässig verksamhet och strategiskt utvecklande.

Statsunderstöd till idrottsorganisationerna

Inom motions- och idrottsfältet sker kontinuerligt förändringar. Sådana grenar som traditionellt hört till de populäraste och mest framgångsrika finländska idrottsgrenarna förlorar i popularitet och det uppstår snabbt helt nya grenar. En del av de nya grenarna blir populära bland barn och unga och andra bland den vuxna befolkningen. Också på ministerienivå borde man kunna reagera på dessa förändringar. Statens idrottsförvaltning har genom informationsstyrning försökt verka för att de riksomfattande idrottsorganisationerna och idrottsföreningarna koncentrerar sin verksamhet på motionsidrott samt på dem som rör på sig för litet med tanke på sin hälsa. Enligt en utredning om idrottsorganisationernas verksamhetsfält, "Liikuntajärjestöjen toimialaselvitys" (Statens idrottsråd, publikationer 2012:6, på finska) har organisationernas verksamhet på grund av statens svaga styrningspolitik emellertid inte utvecklats i enlighet med samhällets önskemål.

Att bevilja idrottsorganisationer understöd på basis av en utvärdering av resultaten kan vara svårt eftersom man vid utvärderingen måste beakta att organisationerna är olika. Som bas för beslutsfattandet har i första hand använts den information som fås genom mätare och poängsättning vid utvärderingen. Det resultatbaserade utvärderingssystemet har i praktiken inriktats mer på kvantitativa än på kvalitativa resultat. Därför belönar systemet lättare förändringar i verksamhetens omfattning än förändringar i kvaliteten. De mätare som utvärderar verksamhetens kvalitet och samhälleliga betydelse måste i framtiden justeras.

Första gången staten beviljade verksamhetsbidrag till idrottsorganisationer var år 1924. Grunderna för beviljande av understöd har under årens lopp varierat mycket. Att antalet idrottsorganisationer som får understöd ökar och att organisationerna är så olika gör det svårare att göra upp enhetliga under-

stödkriterier och beviljningsgrunder. Idrottens regionorganisationer är numera till sin ställning jämförbara med riksomfattande organisationer. Andra regionala organisationer har inte beviljats statsunderstöd sedan ändringarna i idrottsorganisationerna 1994.

Grunderna för rätten till statsunderstöd i 7 § i nuvarande idrottslag måste justeras. De nuvarande bestämmelserna gör det inte möjligt att i tillräckligt hög grad beakta förändringar i organisationernas verksamhet. I den nuvarande lagen finns ingen bestämmelse om att rätten till statsunderstöd kan dras in om organisationen inte längre uppfyller kriterierna för att vara berättigad till statsunderstöd. Definitionen av vilka organisationer som ska vara berättigade till understöd med stöd av idrottslagen måste förtydligas så att verksamhetsbidrag beviljas endast sådana organisationer som har till syfte att främja motion och idrott.

Med stöd av gällande idrottslag har de idrottsorganisationer som får understöd indelats i riksomfattande specialidrottsförbund (grenförbund) och andra riksomfattande idrottsförbund samt regionala idrottsorganisationer. Organisationernas verksamhetsutgifter varierar mellan cirka 7 800 euro och cirka 19 miljoner euro. Antalet personer som deltar i verksamheten eller i tävlingar varierar mellan något tjugotal till cirka 145 000 licensinnehavare och nästan 300 000 deltagare. Villkoret för att en organisation ska anses vara riksomfattande är att dess verksamhet täcker hela landet och att organisationen också har medlemsföreningar i hela landet samt att föreningarna har både medlemmar och idrottsutövare. Det har också varit en förutsättning att organisationen har minst 30 medlemsföreningar, med minst 1000 medlemmar eller idrottsutövare.

Idrottsorganisationers rätt till statsunderstöd bör kunna omvärderas och omdefinieras. Detta gör det möjligt att smidigare beakta de förändringar som sker inom idrottskulturen och att utvärdera organisationernas rätt till statsunderstöd om det sker förändringar i organisationernas verksamhet när det gäller kriterierna för rätten till statsunderstöd.

Byggande av idrottsanläggningar

Det har under de senaste decennierna skett en förändring när det gäller motions- och idrottsmiljöerna. Numera utövas idrott ofta i miljöer som är anlagda just för detta ändamål. Till de mest använda motions- och idrottsplatserna hör leder för lätt trafik, friluftsleder i närområdet och skogar. Av de byggda idrottsanläggningarna används mest simhallar samt sport- och motionssalar. Pensionärer motionerar mest i naturen. Målet för statens understödspolitik när det gäller idrottsplatser och -anläggningar är att skapa förutsättningar för att medborgarna ska kunna röra på sig och motionera aktivt och regelbundet. Idrottsanläggningar byggs i enlighet med den gällande idrottslagen för att betjäna stora användargrupper och gärna också så att det finns möjlighet att anpassa och ändra utrymmena. Det är viktigt att också understöda förutsättningar för andra motionsformer, såsom t.ex. olika former av motion inom ungdomskulturen eller sådana motionsformer som människor kan utöva i sin vardag. Också många mindre grenar som också nått framgång inom elitidrotten behöver stöd och miljöer där de kan utövas. Målet för styrningen av byggandet är en god livsmiljö som betjänar användarnas behov, och som är hälsosam, trygg och trivsamt och estetiskt balanserad. Målet är dessutom att stödja byggande som baserar sig på livscykelegenskaper och på ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara lösningar som skapar och bevarar kulturella värden.

Simhallar, is- och sporthallar, utomhusplaner och idrottsplatser i närmiljön är en väsentlig förutsättning för organiserad motion och idrott. Utom den byggda motion- och idrottsmiljön ger också naturen och varmansrätten mångsidiga möjligheter att utöva motion och idrott på egna villkor. Överlag finns det mycket möjligheter till friluftsliv och motion i kommunerna. I en stor del av kommunerna finns mångsidiga motionsförhållanden och basnätverket av idrottsplatser är i huvudsak utbyggt. När det gäller motionsförhållandena som helhet förorsakas problemen av det svaga ekonomiska läget i kommunerna och delvis av det stora behovet av grundreparationer och saneringar till följd av det samt av brister i underhållet av idrottsanläggningar. I en del av kommunerna har man förstått att

motivera byggande och underhåll av idrottsplatser samt strategiskt utvecklande av motionsförhållandena med att det är en del av kommunens välfärdspolitik, vilket gjort det lättare att få resurser.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny idrottslag som ersätter den nuvarande idrottslagen från 1998. I den föreslagna lagen finns nya bestämmelser om lagens tillämpningsområde och syften. Dessutom revideras bestämmelserna om statens ansvar för idrottspolitiken, kommunernas ansvar för idrotten och samarbetet, uppgifterna inom den regionala idrottsverksamheten, statens idrottsråds uppgifter samt bestämmelserna om rätten till statsbidrag för organisationer som främjar idrott och om beviljande av statsunderstöd. Samtidigt uppdateras också andra bestämmelser i lagen.

Lagens viktigaste syften är att främja olika befolkningsgruppers möjligheter att röra på sig och utöva motion och idrott, befolkningens välbefinnande och hälsa samt fysiska funktionsförmåga, barns och ungas uppväxt och utveckling, medborgar- och föreningsverksamhet inom idrotten, att främja elitidrotten samt ärligheten och de etiska principerna inom motion, idrott och elitidrott och att minska ojämlikheten inom motion och idrott.

Undervisnings- och kulturministeriets uppgift är att inom statsförvaltningen svara för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av landets idrottspolitik samt för att det skapas allmänna förutsättningar för motion och idrott. Kommunernas uppgift är att skapa förutsättningar för motion och idrott på lokal nivå för kommunens invånare genom att med beaktande av olika målgrupper ordna idrotts- och motionstjänster samt motion som främjar hälsa och välbefinnande, stödja medborgarverksamhet, medräknat föreningsverksamhet, anlägga och upprätthålla idrottsanläggningar och utveckla samarbetet mellan kommunerna och det regionala samarbetet. Kommunerna ska höra sina invånare i centrala beslut som gäller idrott och motion samt som en del av utvecklandet av hälsa och

välbefinnande bedöma kommuninvånarnas motionsaktivitet. Genom ändringen stärks idrottens och motionens ställning som basservice.

Statens idrottsråds viktigaste uppgifter är att som ministeriets sakkunnigorgan behandla frågor som har omfattande verkningar och är principiellt viktiga när det gäller motion och idrott samt särskilt att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder inom motion och idrott. Meningen är att statens idrottsråds uppgifter mera ska inriktas på utvärdering.

Grunderna för att organisationer om främjar idrott ska vara berättigade till statsunderstöd och för beviljande av statsunderstöd revideras. En registrerad förening vars ändamål är att främja motion och idrott och som verkar i enlighet med målen i lagen ska kunna godkännas som berättigad till statsbidrag. En organisations rätt till statsbidrag ska vid behov kunna återkallas, om organisationen inte uppfyller de föreskrivna förutsättningarna för att beviljas statsunderstöd.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Lagens syfte är att revidera statens ansvar för idrottspolitiken, och kommunernas ansvar för idrotten och samarbetet samt bestämmelserna om det regionala idrottsväsendet. Verkställandet av lagen påverkar inte statens idrottsbudgets totala belopp. Avsikten med lagen är inte att ålägga kommunerna nya uppgifter som ska finansieras, men uppgifterna har disponerats tydligare och preciserats, och då har idrotten också tydligare fått en ställning som basservice. Kommunernas möjligheter att ordna och organisera idrottsärendena på det sätt som de anser bäst förblir oförändrade.

Syftet med lagen är också att justera de grunder enligt vilka organisationer som främjar idrotten blir berättigade till statsunderstöd och enligt vilka de senare beviljas statsunderstöd. Idrottsorganisationernas och idrottsrådets verksamhet finansieras med tippningsvinstmedel. År 2013 utgjorde idrottsanslagens andel av de tippningsvinstmedel som ingår i statsbudgeten 27,4 procent. År 2014 fick 120 organisationer statsunderstöd enligt

prövning. Enligt lagens övergångsbestämmelser utvärderar undervisnings- och kulturministeriet på nytt om de organisationer som främjar idrott är berättigade till statsbidrag. Antalet organisationer som får statsunderstöd enligt prövning kommer antagligen att minska något på basis av utvärderingen, vilket gör det möjligt att omdisponera de medel som riktas till medborgarverksamhet inom idrotten.

Lagförslaget kan verkställas inom ramen för de anslag som anvisats för idrotten i rambeslutet.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Syftet med idrottslagen är att förbättra samarbetet mellan olika förvaltningssektorer inom staten samt mellan olika sektorer inom kommunerna för att främja motion och idrott.

Statens idrottsråds uppgifter inriktas mer på att utvärdera statsförvaltningens åtgärder inom idrottsområdet. Lagförslaget påverkar dock inte antalet anställda vid idrottsrådets sekretariat eller deras organisatoriska ställning. Ändringen påverkar inte heller personalantalet vid undervisnings- och kulturministeriet.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Utgångspunkten för reformen av idrottslagen är att öka befolkningens fysiska aktivitet. Detta har skrivits in som ett mål för idrottslagen i lagens 2 §.

En ökning av helhetsaktivitet och motion för dem som är i arbetsför ålder förbättrar välbefinnandet i arbetet och förlänger tiden i arbetslivet. Att öka den fysiska aktiviteten är en metod att stabilisera den offentliga ekonomin och sysselsättningen.

Den verksamhet som bedrivs av de organisationer som främjar idrott har en stor betydelse för idrotten. Statsunderstöden är en viktig finansieringskälla för många organisationer. Enligt organisationernas bokslutsuppgifter för 2012 uppgår de godtagbara utgifterna för den verksamhet som berättigar till statsunderstöd till totalt cirka 140 miljoner euro, varav statsunderstödet täcker i medeltal 30 procent. Syftet med revideringen av idrottslagen är att garantera statsunderstöd för så-

dana organisationer som uttryckligen har som ändamål att främja motion och idrott. Ett annat syfte är att göra det möjligt att beakta förändringar som skett i de statsunderstödda organisationernas verksamhet.

4.4 Könskonsekvenser

Lagen stärker kvinnors och mäns samt flickors och pojkars jämställdhet inom idrott och elitidrott. Jämlikhet nämns i lagens 2 § som gäller lagens målsättning som en allmän princip som styr tillämpningen av lagen. Dessutom ska enligt 10 § i lagen jämlikhet beaktas vid prövningen av om organisationer som främjar idrott ska vara berättigade till statsunderstöd samt i 11 § som en grund för prövningen av statsunderstödet belopp. Att statsunderstöd kan beviljas också för bygande av andra idrottsanläggningar än sådana som betjänar stora användargrupper stärker också jämställdheten mellan könen.

4.5 Konsekvenser för barnen

Idrott är ett av de populäraste fritidsintressena bland barn och unga i Finland. En viktig målsättning med lagen är att med hjälp av idrott och motion främja barns och ungas tillväxt och utveckling och minska ojämlikheten.

Målet har varit att i lagförslaget stärka barns rättigheter till motion och idrott i enlighet med artiklarna 31 och 24 i barnkonventionen. I lagförslaget 1 § finns en hänvisningsbestämmelse till de internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Med internationella förpliktelser avses i synnerhet de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter, inbegripet FN:s konvention om barnens rättigheter. Enligt 10 och 11 § i lagförslaget beaktas hur en organisation uppfyller sina internationella förpliktelser när specialidrottsförbundens (grenförbundens) rätt till statsbidrag provas och när man beslutar hur stora statsunderstöd som ska beviljas organisationer som främjar idrott. Definitionen av begreppet idrott i 3 § i lagförslaget omfattar utom organiserad idrottsverksamhet också idrott som utövas i icke-organiserade och fria former, t.ex. i olika klubbar. Syftet är också att i lagförslaget

bättre beakta nya och små grupper av idrottsgrenar och förbättra möjligheterna för att i synnerhet sådana grenar som är populära bland ungdomar ska kunna få statlig finansiering.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Arbetsgruppen

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 1 februari 2013 en arbetsgrupp med uppdrag att i form av en regeringsproposition lägga fram ett förslag till en revidering av idrottslagen och lagstiftning som har samband med den. Arbetsgruppen skulle i sitt arbete beakta det som står skrivet i regeringsprogrammet, nämligen att omstruktureringen av hela motions- och idrottssystemet främjas genom att man reviderar idrottslagen. Arbetsgruppen skulle också beakta det som i övrigt står skrivet i regeringsprogrammet när det gäller ansvarsområdet för motion och idrott.

Dessutom skulle arbetsgruppen under sitt arbete på det sätt den ansåg bäst föra dialog med olika intressentgrupper om deras förväntningar, behov och lösningar som gäller revideringen av idrottslagen samt följa upp forskningsresultat på området och i tillämpliga delar utnyttja dessa som stöd för sitt arbete.

I regeringsprogrammet har inskrivits att revideringen av idrottslagen ska främja en strukturförändring inom hela idrottssystemet. Den arbetsgrupp som bereder lagen har till uppgift att bedöma till vilka delar den gällande idrottslagen borde revideras med beaktande av strukturförändringen inom idrottssystemet och andra faktorer.

Enligt statsminister Katainens regeringsprogram främjas omstruktureringen av hela motions- och idrottssystemet genom att man reviderar idrottslagen. I regeringsprogrammets verkställighetsplan har gällande målen för idrottslagen inskrivits bl.a. följande:

– Statsandelssystemet för idrottsorganisationer utvecklas som en del av revideringen av idrottslagen

– Genom revideringen av idrottslagen stärks idrottens ställning som en basservice.

– Som en del av revideringen av idrottslagen utreds möjligheterna att rikta en del av kommunernas statsandelar till utveckling av lokal föreningsverksamhet.

Till ordförande för arbetsgruppen förordnades direktör Harri Syväsalmi från undervisnings- och kulturministeriet. Till medlemmar i arbetsgruppen utsågs jur.kand. Erkki Norbäck samt från undervisnings- och kulturministeriet kulturrådet Päivi Aalto-Nevalainen, kulturrådet Satu Heikkinen, överinspektör Hannu Tolonen, överinspektör Sari Virta, överinspektör Mauri Peltovuori, generalsekreterare Minna Paajanen och specialmedarbetare Jussi Saramo. Till medlemmar i arbetsgruppen förordnades dessutom överinspektör Kirsti Laine och överinspektör Heidi Sulander från undervisnings- och kulturministeriet, vilka också förordnades till sekreterare för arbetsgruppen.

Till permanenta sakkunniga förordnades överdirektör Riitta Kaivosoja vid undervisnings- och kulturministeriet, professorn i idrottsrätt Antti Aine vid Helsingfors universitet, direktör Taru Koivisto från social- och hälsovårdsministeriet, enhetschef Ismo Myllyaho från Österbottens närings-, trafik- och miljöcentral (från januari 2014 Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland), specialsakkunniga Kari Sjöholm från Finlands Kommunförbund, förbundsjurist Petri Heikkinen från Valo ry, ordförande för statens idrottsråd, riksdagsledamot Leena Hakimo och verkställande direktör Esko Ranto från statens idrottsråd.

Arbetsgruppens sammansättning ändrades i december 2013 så att kulturrådet Ulla Silventoinen förordnades till medlem i arbetsgruppen i stället för kulturrådet Päivi Aalto-Nevalainen under dennas tjänstledighet och överinspektör Sari Virta förordnades till sekreterare för arbetsgruppen i stället för överinspektör Kirsti Laine under dennas tjänstledighet. Dessutom förordnades till permanent sakkunnig vid arbetsgruppen professorn i idrottsrätt Olli Norros vid Helsingfors universitet och konstaterades att docent Antti Aine från Åbo universitet fortsätter som permanent sakkunnig vid arbetsgruppen.

5.2 Remissyttranden, möten för hörande och andra evenemang

Allmänt

Arbetsgruppen hörde under sitt arbete FT, LitL. Arto Tiihonen, kulturrådet Hannu Sulin från undervisnings- och kulturministeriet, ungdomsrådet Kimmo Aaltonen, verksamhetsledare Anne Taulu från Soveltava Liikunta Soveli ry, generalsekreterare Teemu Japissan från Valo ry, enhetschef Kaarlo Laine från Liikunnan ja kansanterveyden edistämistätiö LIKES, forskningschef Arttu Juti från Konkurens- och konsumentverket, kuluttajavirastosta, verksamhetsledare Riitta Härmäläinen-Bister från Suomen kunto- ja terveystoimintakeskus yhdistys SKY ry, generalsekreterare Pirjo Ruutu från ADT ry, lag- och personaldirektör Pekka Ilmivaara från Veikkaus och sakkunniga Leena Paavola från Olympiska kommitténs enhet för elitidrott. Dessutom har arbetsgruppen fått skriftliga utlåtanden av Hjärtförbundet rf, Andningsförbundet rf och Finlands Hjärtförbund rf, Studerandenas Idrottsförbund rf, Förbundet för anpassad motion i Finland rf, Arbetsarnas Idrottsförbund i Finland AIF rf, statens idrottsråds sektion för specialidrott, Olympiska kommitténs enhet för elitidrott, Idrottsvetenskapliga sällskapet i Finland rf, företagsläkare Esa Ruohola och Mannerheims Barnskyddsförbund.

Förutom att tillfällen för hörande har ordnats har revideringen av idrottslagen också behandlat vid flera olika möten och evenemang. Under det första skedet av arbetsgruppens arbete ordnades vid Helsingfors universitet 11.4.2013 ett offentligt möte, där deltagarna har möjlighet att framföra sina åsikter om den gällande idrottslagen och behovet av att revidera lagen. Dessutom ordna arbetsgruppen 16.4.2013 ett diskussionsmöte om begreppen inom idrottspolitik och kultur. Revideringen av idrottslagen har behandlats bland annat på regionförvaltningsverkens dagar i Torneå 22.—24.5.2013, de idrottsvetenskapliga dagarna i Helsingfors 12.—13.6.2013, vid statens idrottsråds utvidgade möte på Kisakallio 20.8.2013, på organisationsdagarna på Vierumäki 23.—24.9. samt

på idrottsjuridikdagen i Helsingfors 23.10.2013.

Idrottslagen har också behandlats vid följande seminarier: Lounais-Suomen kuntien liikuntaseminaari 12.—13.9, Itä-Suomen liikuntaviranhaltijoiden tapaaminen 30.—31.10. och mötet Suurimmat kunnat 15+ 5.11.

Enkät på nätet genom dinasikt.fi -tjänsten

Undervisnings- och kulturministeriet anordnade en offentlig enkät på dinasikt.fi -tjänsten 9.9.—28.10.2013. Det kom in cirka 300 svar på enkäten. De flesta ansåg att det behövs en ändring av idrottslagen och i synnerhet ansåg man att det är viktigt att idrotten får en starkare ställning som basservice. Enligt dem som besvarat enkäten borde statens roll i första hand vara att dela ut statsandelar till kommunerna, statsunderstöd för byggande av idrottsanläggningar samt statsunderstöd till organisationerna. Kommunernas viktigaste uppgift ansågs vara att svara för de lokala förhållandena för att göra det möjligt för kommuninvånarna att utöva motion, mångsidigt främja en ökning av den fysiska aktiviteten på olika sätt samt bygga olika idrottsplat-

ser. På lagstiftningsnivå ansågs det viktigt att främja en rörlig livsstil för befolkningen och stöda motion på egna villkor. Man ville också att lagen ska sporra till samarbete över sektor- och idrottsgränsgränser, både på statlig och kommunal nivå och förenings- och organisationsnivå.

Remissyttranden och hur de beaktats

Utkastet till regeringsproposition sändes på remiss och publicerades på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor den 4 april 2014. Utlåtanden om utkastet lämnades in av totalt 64 remissinstanser. Det har gjorts en sammanfattning av utlåtandena, som publicerats på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor. Strävan har varit att beakta de ställningstaganden som framförts i utlåtandena vid beredningen av propositionen.

Övrig beredning

Utkastet till regeringens proposition till idrottslag har behandlats i Delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslaget**1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. Lagens tillämpningsområde. I lagen föreskrivs om lagens tillämpningsområde. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om främjande av idrott och elitidrott samt om statsförvaltningens och kommunernas ansvar och samarbete, statens förvaltningsorgan och statsfinansiering inom idrotten. I momentet nämns både idrott och elitidrott, vilka beskriver fysisk aktivitet och definieras närmare i 3 §. Med statens förvaltningsorgan avses statens idrottsråd och de regionala idrottsråden i samband med regionförvaltningsverken och vilka i första hand är sakkunnigorgan. Med statsfinansiering avses statsandelar samt statsunderstöd som beviljas enligt prövning.

I paragrafens 2 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till de internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Finland har anslutit sig till flera internationella avtal inom idrottsområdet, särskilt avtal som gäller antidopning. Utöver idrottslagen ska de förpliktelser som föreskrivs i dessa avtal följas. En närmare redogörelse för de internationella förpliktelser som är bindande för Finland ingår ovan i punkt 2.4.

2 §. Lagens målsättning. Denna paragraf innehåller bestämmelser om målsättningen med lagen.

Enligt paragrafens 1 mom. är lagens syfte att främja olika befolkningsgruppers möjlighet att utöva motionera och utöva idrott och motion, befolkningens välbefinnande, hälsa och fysiska funktionsförmågan, barns och ungas uppväxt och utveckling, medborgarverksamhet inom idrotten, medräknat föreningsverksamhet, elitidrott, ärlighet och etiska principer inom idrott och elitidrott samt minskande av ojämlikhet inom motion och idrott. Momentet motsvarar 1 § 1 mom. i gällande lag, som föreskriver om lagens syfte, men i förslaget har lagens syfte enligt den nuvarande lagen omformulerats som målsättningar samt uppdaterats och omdisponerats.

Enligt lagens 2 mom. är utgångspunkten för uppfyllandet av målsättningen jämlikhet, lik-

värdighet, gemenskap, kulturell mångfald, sunda levnadsvanor samt respekt för miljön och en hållbar utveckling. Till sitt innehåll motsvarar momentet delvis 1 § 2 mom. i gällande lag.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras idrott, elitidrott och motion som främjar hälsa och välbefinnande. Enligt 1 punkten i paragrafen avses med idrott all motions- och idrottsverksamhet som idkas på eget initiativ eller organiserat, med undantag för elitidrott. Idrott är således vardagsmotion, konditionsidrott, fritidsidrott samt motion som främjar hälsa och välbefinnande, för vilken finns en egen definition i 3 punkten. Med vardagsmotion avses all fysisk aktivitet i vardagen, såsom arbets-, skol-, shopping- och hobbyresor. En del av vardagsmotionen är också att man rör på sig under rasterna i skolorna samt på arbetsplatser och i olika anstalter. Med konditionsidrott avses all verksamhet som människor utövar för att höja eller upprätthålla sin kondition. I konditionsidrott inkluderas också olika motions- och idrottsevenemang, motionskampanjer och en stor del av motionshandledningen och motionsrådgivning samt konditionsträningen. Med fritidsidrott avses sådan motion och idrott som ordnas av idrottsföreningar och andra organisationer samt till exempel ungdomsgårdar, närmast för barn och unga, där målet inte är deltagande i tävlingsidrott eller tävlingsidrott inom specialidrottsförbund. Den definition av idrott som föreslås har är alltså omfattande. I idrotten ska också räknas med sådan tävlingsidrott som inte är elitidrott enligt 2 punkten i paragrafen.

Enligt 2 punkten i paragrafen avses med elitidrott, nationellt betydande och på internationell framgång inriktad, målinriktad idrottsverksamhet. I elitidrotten inkluderas således sådan idrottsverksamhet och sådana grenar där man tävlar i olympiska spel, världsmästerskap eller motsvarande stora tävlingar. Nationellt betydande idrottsverksamhet är i Finland t.ex. boboll.

Enligt 3 punkten i paragrafen avses med motion som främjar hälsa och välbefinnande all fysisk aktivitet under olika skeden av livet

som har som mål att upprätthålla och förbättra hälsan och funktionsförmågan. Motion som främjar hälsa och välbefinnande är sådan motion och motionsverksamhet, som har som mål att få med i verksamheten också sådana grupper som av hälsoskäl, men också av andra orsaker har problem med att motionera tillräckligt med tanke på sin hälsa. Motion som främjar hälsa och välbefinnande är också sådan verksamhet som förbättrar funktionsförmågan för sådana personer som på grund av handikapp eller sjukdom är i behov av särskilt stöd.

4 §. Statens ansvar. Denna paragraf beskriver om statens ansvar. Enligt paragrafens 1 mom. ska undervisnings- och kulturministeriet svara för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av idrottspolitikerna samt för att skapa allmänna förutsättningar för idrott inom statsförvaltningen. Paragrafen motsvarar 2 § 2 mom. i gällande lag, men preciserar undervisnings- och kulturministeriets ansvar för att leda och utveckla idrottspolitikerna. Alla förvaltningsområden bör delta i idrottsfrämjandet inom ramen för sina egna befogenheter. Undervisnings- och kulturministeriets ansvar för ledningen av idrottspolitikerna baserar sig på grundlagen, lagen om statsrådet (175/2003), reglementet för statsrådet (262/2003), statsrådets förordning om undervisnings- och kulturministeriet (310/2010) samt arbetsordningen för undervisnings- och kulturministeriet.

Enligt grundlagens 68 § svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde för beredningen av de ärenden som hör till statsrådet och för att förvaltningen fungerar som sig bör. Bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden och om fördelningen av ärenden mellan dem samt om andra former för organisering av statsrådet utfärdas genom lag eller statsrådsförordning. Enligt 2 § 2 mom. i lagen om statsrådet (175/2003, ändrad 88/2012) ska ministerierna vid behov samarbeta vid beredningen av ärenden. Det ministerium till vars ansvarsområde ärendet huvudsakligen hör svarar för ordnandet av samarbetet. I reglementet för statsrådet finns gemensamma bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden och beslutanderätt. Enligt 18 § 1 mom. 2 punkten i reglementet att idrotten hör till undervisnings- och kulturmini-

steriets ansvarsområde. På motsvarande sätt bestäms i 1 § i förordningen om undervisnings- och kulturministeriet att idrotten hör till ministeriets ansvarsområde.

Enligt arbetsordningen för undervisnings- och kulturministeriets kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelning (OKM/7/011/2012) är idrottspolitikens mål att främja motion och idrott och därigenom befolkningens välbefinnande, tävlings- och elitidrott samt medborgarverksamhet i anslutning till dem. Med allmänna förutsättningar för motion och idrott avses enligt arbetsordningen idrottsväsendet, medborgarverksamhet inom idrotten, samhällelig utveckling av idrotten och ärenden som gäller nationellt samarbete, idrottsforskning, ärenden som gäller idrottsanläggningar, utbildningscentra för idrott och statens idrottsråd.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att regionförvaltningsverken, som har nära samarbete med kommunerna, svarar för den regionala förvaltningen av idrotten. Regionförvaltningsverken genomför statens idrottspolitik inom sina verksamhetsområden. Närmare bestämmelser om deras uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att staten vid skötseln av sina uppgifter vid behov ska samarbeta med kommunerna, medborgarorganisationerna och andra aktörer inom idrottssektorn. Som aktörer inom idrottssektorn anses bland annat organisationer, företag och andra sammanslutningar som producerar idrottstjänster. Avsikten med bestämmelsen är att stärka bestämmelsen i 21 § i grundlagen om rätten att bli hörd, som hör till grunderna för god förvaltning. De behöriga statliga myndigheterna bör överväga vilken form samarbetet ska ha utgående från det ärende som behandlas.

5 §. Kommunens ansvar. Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 § 3 mom. i den gällande lagen. Kommunens huvuduppgift att skapa allmänna förutsättningar för idrott för kommuninvånarna. Kommunernas uppgifter utökas inte men formuleringen av hur kommunerna ska skapa allmänna förutsättningar har disponerats tydligare och preciserats, för att stärka idrottens ställning som basservice. Kommunerna är av olika storlek och de har organiserat sin idrottsverksamhet på många

olika sätt. Bäst kan idrotten främjas i samarbete mellan olika sektorer inom kommunen.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten ska idrottstjänster och motion som främjar hälsa och välbefinnande ordnas med beaktande av olika målgrupper. Idrottstjänster kan ordnas som kommunens egen verksamhet, i samarbete med organisationer och andra aktörer eller genom köp av tjänster från privata serviceproducenter. När det gäller främjande av barn och ungdomars motion spelar idrottsföreningarna en viktig roll. Målgrupper, utom barn och unga, är studerande, vuxna i arbetsför ålder, äldre, invandrare och grupper som behöver anpassad motion, såsom olika handikappgrupper. Vid anordnandet av idrottstjänster för kommunmedlemmarna bör också de personer och barnfamiljer som är i en svagare socioekonomisk ställning beaktas.

I paragrafens 1 mom. 2 punkten föreskrivs att medborgarverksamhet, medräknat föreningsverksamhet, ska stödjas. Jämfört med gällande bestämmelse nämns nu särskilt ett vedertaget begrepp inom branschen, föreningsverksamhet. Stöd för medborgarverksamhet kan innebära att kommunen betalar bidrag till föreningarna, låter dem använda kommunala idrottslokaler utan avgift vissa tider eller subventioner för idrottsverksamhet som föreningarna anordnar.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkten är det kommunens uppgift att skapa förutsättningar för idrott genom att bygga och upprätthålla idrottsanläggningar. Med upprätthållande av idrottsanläggningar avses skötsel och underhåll. Kommunen ska se till att förutsättningarna för att kommuninvånarna ska kunna motionera på egen hand förbättras. För att sköta denna uppgift kan kommunen utnyttja olika former av samarbetskoncept. Idrottsanläggningar måste byggas särskilt för olika inomhusgrenar, för olika idrottsgrenars behov, och det behövs också sportplaner och friluftsleder utomhus. Den vanligaste typen av lokal för inomhusmotion är sporthallar som byggs i anslutning till skolor och som används för olika målgruppers behov under skoltid och fritid. Trafikleder för lätt trafik är de populäraste och mest använda motionsplatserna och med hjälp av dem förbättras också kommuninvånarnas möjligheter till vardagsmotion. Det är viktigt att de olika förvaltningssekto-

rerna samarbetar vid byggandet av lätta trafikleder. Statsandelar för byggande av idrottsanläggningar behandlas närmare i motiveringarna till 12 §.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. intas en bestämmelse om att de uppgifter som avses i 1 mom. i kommunerna ska skötas i samarbete mellan olika sektorer samt genom att kommunerna utvecklar det lokala och regionala samarbetet samt samarbetet mellan kommunerna och vid behov svarar för andra verksamhetsformer som lämpar sig för de lokala förhållandena och behoven.

Det är av central betydelse att förvaltningarna samarbetar över sektorgränserna för att främja idrotten. Ett tväradministrativt samarbete mellan olika sektorer i kommunen gör det möjligt att stärka idrottens ställning som en del av kommunens välfärds- och hälsopolitik och strategiska utveckling. Att ta med idrotten som en del av den allmänna strategiska utvecklingen av kommunen är ett effektivt sätt att på bred bas främja den fysiska aktiviteten. Kommunerna kan effektivast främja hälsa och välbefinnande genom samarbete mellan olika sektorer. Om uppföljningen av motionsaktiviteten föreskrivs särskilt i paragrafens 3 mom.

Med lokalt samarbete avses samarbete mellan de kommunala myndigheterna och andra aktörer. Det lokala samarbetet för att främja idrott och motion kan bäst utvecklas om olika intressentgrupper deltar i planeringen och genomförandet.

Paragrafens hänvisning till regionalt samarbete motsvarar delvis gällande bestämmelse. Det föreslås att till denna punkt förutom det regionala samarbetet fogas också utvecklande av samarbetet mellan kommunerna. Avsikten med ändringen är att motionsfrämjandet ska bli en del av de regionala samsarbetsmodellerna och samarbetet mellan kommunerna kring hälsa och välbefinnande. Med regionalt samarbete avses samarbete med bland annat regionala organisationer och andra regionala organ. Samarbete kan bedrivas både när det gäller tjänster och byggande av idrottsanläggningar.

Syftet av den sista satsen i paragrafens 2 mom. är att beakta skillnaderna mellan kommunerna, de lokala förhållandena och de verksamhetsformer som lämpar sig för beho-

ven i kommunen. Denna bestämmelse gör det möjligt för kommunerna att själva bestämma på vilken nivå, med vilket innehåll och på vilket sätt kommunen tillhandahåller motions- och idrottstjänster för sina invånare.

I paragrafens 3 *mom.* föreslås att i detta moment bestäms att kommunen är skyldig att höra sina invånare i centrala beslut som gäller idrotten, så som föreskrivs i kommunallagens 27 §.

Enligt den andra meningen i momentet ska kommunen som en del av utvecklandet av hälsa och välbefinnande utvärdera kommuninvånarnas idrottsaktivitet. Enligt 12 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska en kommun bevaka kommuninvånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa. Uppföljningen av idrottsaktiviteten ingår i denna helhet. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska kommunen också sammanställa en välfärdsberättelse som verktyg för planering, utvärdering och rapportering av välfärdspolitiken. Avsikten är att i välfärdsberättelsen också ska ingå uppgifter om motion och idrott.

I paragrafens 4 *mom.* föreskrivs att kommunen då den sköter uppgifter som avses i 1 *mom.* inte sköter verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, såvida inte uppgifterna genomförs med affärsmässiga mål och grunder. Syftet med bestämmelsen är å ena sidan att trygga idrottstjänsternas ställning som tjänster av basservicekaraktär och å andra sidan att tjänsterna ska vara tillgängliga på lika villkor för alla kommunmedlemmarna oberoende av deras ekonomiska resurser. Riksdagens förvaltningsutskott har i sitt betänkande (FvUB 10/2013 rd) ansett att idrottstjänsterna till sin natur är lagstadgade tjänster som hör till kommunens uppgifter, men kommunerna har behörighet att bestämma i vilken utsträckning och hur tjänsterna tillhandahålls. Utskottet framhåller att en kommun åtminstone inte sköter tjänster i ett konkurrensläge på marknaden, om det är fråga om tjänster som är lagstadgade eller är sådana frivilliga uppgifter som grunder sig på lag och som inte har drag av affärsverksamhet. Om kommunens idrottstjänster inte pris-sätts marknadsmässigt utan finansieras t.ex. genom statsandelar kan de således inte betraktas som verksamhet som sköts i ett kon-

kurrensläge på marknaden. Det avgörande är verksamhetens karaktär, som bedöms från fall till fall.

För att det ska vara lättare att bedöma detta på förhand är det ändamålsenligt att kommunen i första hand själv försöker bedöma vilka tjänster enligt idrottslagen som den inte anordnar med affärsmässiga mål och grunder.

Bestämmelser om säkerställande av en jämlik konkurrens mellan offentlig och privat näringsverksamheten finns i konkurrenslagen. Enligt 30 a § i konkurrenslagen är Konkurrens- och konsumentverket behörig myndighet när det gäller bedömningen av de enskilda fallen.

Riksdagens förvaltningsutskott har i samband med beredningen av lagen konstaterat att Konkurrens- och konsumentverkets behörighet med stöd av konkurrenslagen gäller endast ekonomisk verksamhet och har behandlat dess innehåll (FvUU 8/2013 rd). Förvaltningsutskottet ansåg att kriterierna för marknadsmässig verksamhet inte nödvändigtvis uppfylls i praktiken när kommunerna sköter uppgifter som hör till deras specialkompetens. Enligt utskottets uppfattning utesluter begreppet ekonomisk verksamhet många av de uppgifter som hör till kommunernas specialkompetens från lagens tillämpningsområde. Däremot förekommer det att kommunerna organiserar många av de uppgifter som ingår i deras specialkompetens och som avses i den lagstiftning som gäller statsandelar också på marknadsvillkor. Dessa måste därför bedömas från konkurrensneutralitetssynpunkt. Det har redan uppstått rättspraxis på området. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett avgörande (HFD 2002:4) ansett att konkurrenslagen inte skulle tillämpas eftersom det inte var fråga om ekonomisk verksamhet. Detta fall gällde uthyrning av kommunens idrottsplatser i syfte att uppfylla idrottslagens målsättningar.

6 §. Statens idrottsråd. Enligt paragrafens 1 *mom.* är undervisnings- och kulturministeriets sakkunnigorgan statens idrottsråd, som statsrådet tillsätter för riksdagens mandatperiod. Momentet motsvarar första meningen i 4 § 1 *mom.* i gällande lag.

Enligt paragrafens 2 *mom.* har statens idrottsråd till uppgift att behandla ärenden som är av omfattande och principiell betydelse för

idrotten samt att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder på idrottens område. Rådet kan behandla ärenden som är av omfattande och principiell betydelse för idrotten också inom andra än undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde och utvärdera åtgärder som vidtagits inom andra förvaltningsområden. Statens idrottsråd ska regelbundet utvärdera effekten av statens åtgärder inom idrottsområdet, som den nu gjort sedan 2007. I enlighet med gällande idrottslag kan statens idrottsråd fortfarande ta initiativ och göra framställningar om utvecklande av idrotten samt ge utlåtanden om användningen av idrottsanslagen för verksamhetsområdet. Rådet ska ha sektioner för beredningen av ärenden. I paragrafen bestäms inte längre om sektionernas namn. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att göra rådets och dess sektioners verksamhet smidigare för att svara på de förändringar som sker inom idrottsområdet.

Beslutet om vilka sektioner som behövs kan göras för riksdagens mandatperiod efter att rådet utsetts.

Enligt paragrafens 3 mom. bestäms närmare om tillsättandet av statens idrottsråd, om rådets sammansättning och uppgifter genom förordning av statsrådet. Momentet motsvarar i huvudsak sista meningen i 4 § 2 mom. i gällande lag.

7 §. Regionala idrottsråd. I paragrafens 1 mom. bestäms om de regionala idrottsråd som finns vid regionförvaltningsverken och som landskapsförbunden tillsätter. Till skillnad från gällande lag finns bestämmelserna om de regionala idrottsråden som fungerar som sakkunnigorgan för regionförvaltningen i en egen paragraf. Bestämmelser om landskapsförbundens uppgifter finns i 17 § i lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten (7/2014).

Enligt paragrafens 2 mom. bestäms närmare om tillsättandet av de regionala idrottsråden, om rådets sammansättning och uppgifter genom förordning av statsrådet.

2 kap. Statsfinansiering

8 §. Statsandel till kommunens idrottsverksamhet. Paragrafen motsvarar nuvarande bestämmelse, dock så att kommunens idrottsvä-

sen i nuvarande lag ersätts av kommunens idrottsverksamhet. Idrottsverksamhet beskriver bättre kommunens nuvarande uppgifter som en del av en större helhet av välfärdstjänster. I paragrafen bestäms att kommunerna beviljas statsandel för driftskostnader för idrottsverksamheten enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). Statsandelen ska användas för verksamhet enligt 5 §, såsom enligt nuvarande lag.

9 §. Finansiering av regionförvaltningens idrottsverksamhet. Paragrafen motsvarar nuvarande 6 § 1 mom. Det föreslås dock att rubriken ändras så att man i stället för det regionala idrottsväsendet använder termen regionförvaltningens idrottsverksamhet. I paragrafen bestäms att ministeriet årligen anvisar verksamhetsanslag till regionförvaltningen för idrottsområdet och avtalar med respektive regionförvaltningsverk om hur anslagen ska användas. Ministeriet kan anvisa regionförvaltningsverken också andra anslag som fördelas vidare i form av understöd.

Det föreslås att gällande 6 § 2 mom. slopas såsom onödigt.

10 §. Rätt till statsbidrag för en organisation som främjar idrott. I paragrafen föreskrivs om rätt till statsbidrag för organisationer som främjar idrott.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att förutsättningen för att en organisation som främjar idrott ska få statsbidrag är att undervisnings- och kulturministeriet godkänner organisationen som berättigad till statsbidrag.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att en registrerad förening, vars syfte är att främja idrott och som verkar i enlighet med de mål som bestäms i 2 § i lagen kan godkännas som berättigad till statsbidrag.

Det föreslås att av de förutsättningar för bidrag som ingår i gällande lag slopas bestämmelsen om att verksamheten ska vara riksomfattande eller regional. Det ger bättre möjligheter att bevilja statsbidrag för nya grenar och ny form av verksamhet. Främjande av idrott ingår i ändamålsparagrafen eller uppgifterna i stadgarna för den organisation som söker statsbidrag.

Vid prövningen av rätten till statsbidrag beaktas organisationens verksamhet, dess kvalitet och omfattning, dess samhällseliga

verkningar och på vilket sätt organisationen främjar likvärdighet och jämlikhet. Avsikten är att grunderna för beviljande av bidrag ska bestämmas mera omfattande än nu i den förordning som utfärdas med stöd av idrottslagen.

Det föreslås att i paragrafens 3 mom. bestäms att av specialidrottsförbunden endast ett riksomfattande förbund inom varje gren kan godkännas som berättigad till statsbidrag. Med specialidrottsförbund avses här en riksomfattande idrottsorganisation, som verkar för att främja motions- och idrottsverksamhet inom en eller flera grenar. En förutsättning för att specialidrottsförbundet ska godkännas är att i tillägg till de ovan i paragrafens 2 mom. nämnda förutsättningarna det har en internationell organisation eller ett tävlingssystem eller att idrottsgrenen är nationellt betydande. Avsikten är att reglerna för beviljande av statsbidrag ska förtydligas. För tillfället finns t.ex. inom kampsporterna flera organisationer inom samma gren som godkänts som berättigade till statsbidrag. Som en nationellt betydande gren kan anses bland annat boboll.

Det föreslås att i paragrafens 4 mom. föreskrivs att ministeriet kan dra in en organisations rätt till statsbidrag om den inte utan avbrott under två år uppfyller de förutsättningar för att en organisation ska få understöd som bestäms i lagen eller med stöd av lagen. I gällande lag finns inga bestämmelser om att rätten till statsbidrag kan dras in. Den verksamhet som bedrivs av de organisationer som främjar idrott och som får statsbidrag har förändrats under senare år. Det är skäl att ompröva om vissa organisationer som fått bidrag ännu har behov av bidrag på grund av att verksamheten förändrats.

I paragrafens 5 mom. föreslås att närmare bestämmelser om förutsättningarna för godkännande av nya organisationer som är berättigade till statsbidrag och om förfarandet för godkännandet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §. Ändringssökande. Paragrafen innehåller bestämmelser om ändringssökande i beslut om rätt till statsbidrag för en organisation som främjar idrott.

I paragrafens 1 mom. föreslås att ändring i ett ovan i 10 § avsett beslut av ministeriet om

en organisations rätt till statsbidrag inte ska få överklagas genom besvär. En part som är missnöjd med ministeriets beslut får begära omprövning inom 30 dagar från det att parten fick del av beslutet. Omprövning begärs hos den myndighet som fattat beslutet.

I paragrafens 2 mom. föreslås att beslut med anledning av en begäran om omprövning ska få överklagas på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

12 §. Beviljande av statsunderstöd till en organisation som främjar idrott. I paragrafen föreskrivs om beviljande av statsunderstöd till organisationer som främjar idrott. Paragrafen motsvarar delvis 7 § i gällande lag.

Det föreslås att i paragrafens 1 mom. bestäms att i statsbudgeten årligen ska tas in ett anslag för stödande av verksamheten i organisationer som främjar idrott. Paragrafen motsvarar första meningen i 7 § 1 mom. i den gällande lagen, men riksomfattande och regionala idrottsorganisationer har ändrats till organisationer som främjar idrott.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. bestäms att nya organisationer inte ska beviljas statsunderstöd utan särskilda skäl innan de har varit verksamma som registrerade föreningar i minst två år. Som särskilt skäl kan anses bland annat att organisationer slagits samman eller andra undantagssituationer, då det kan anses motiverat att bevilja statsunderstöd tidigare.

I paragrafens 3 mom. bestäms om grunderna för prövning av statsunderstödet belopp. Det föreslås att prövningsgrunderna ska förnyas och förtydligas.

Enligt momentet ska vid prövningen av statsunderstödet belopp beaktas:

- kvaliteten på och omfattningen av organisationens verksamhet,
- de samhälleliga verkningarna av organisationens verksamhet
- hur organisationen följer målsättningarna enligt den föreslagna lagen, de etiska principerna för idrotten och de internationella bestämmelser som är bindande för Finland
- på vilket sätt organisationen främjar likvärdighet och jämlikhet.

Nya grunder för prövning av statsunderstödet belopp är iakttagandet av de internationella bestämmelser som är bindande för Finland och främjande av likvärdighet och jäm-

likhet. Dessa frågor behandlas ovan i samband med 2 §.

Utgifter för affärsverksamhet ska inte anses som godtagbara verksamhetsutgifter som grund för understöd.

Enligt paragrafens 4 *mom.* får närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av statsunderstöd som avses i denna paragraf utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §. Statsunderstöd för idrottsanläggningar. I första meningen i paragrafens 1 *mom.* bestäms att i statsbudgeten årligen ska tas in ett anslag för beviljande av understöd för anläggningsprojekt som avser idrottsanläggningar och tillhörande fritidslokaliteter. Denna mening motsvarar första meningen i 8 § i gällande lag. Ur anslaget beviljas också, såsom nu, understöd för nationellt betydande idrottsanläggningsprojekt för anordnande av internationella och nationella stortävlingar inom idrotten samt för byggande av träningsanläggningar för elit- och tävlingsidrott.

Enligt den andra meningen i detta moment beviljas statsunderstöd för uppförande, förvärv, ombyggnad och utrustning av idrottsanläggningar avsedda för behov i breda användargrupper. I bestämmelsen har termen sanering bytts ut mot ombyggnad. Avsikten med denna ändring är att verka för att öka idrottsanläggningarnas kapacitet i stället för att endast understöda teknisk reparation och sanering. Ombyggnad av en idrottsanläggning kan också innebära en förbättring som gäller dess funktion, tillgänglighet, trygghet, energihushållning och andra funktioner som har att göra med hållbar utveckling.

Med idrottsanläggningar som betjänar behov i breda användargrupper avses i detta sammanhang sådana idrottsanläggningar som har ett stort antal användare eller användningsgångar eller som erbjuder mångsidiga motions- och idrottstjänster, som lämpar sig för så många olika idrottsformer som möjligt samt används mycket både dagtid och kvällstid och så att användningen fördelar sig jämnt i förhållande till öppethållningstiderna. Dessutom borde olika slags motions- och idrottsgrupper ha möjlighet att använda idrottsanläggningen med hjälptrymmen, den borde förutom för ledd motionsverksamhet också lämpa sig för motion på egen hand och de som använder idrottsanläggningen borde ut-

göra en betydande del av befolkningen inom det område som anläggningen betjänar.

Dessutom kan understöd av särskilda orsaker beviljas för annat uppförande av idrottsanläggningar. Avsikten är att göra det möjligt att bevilja understöd enligt prövning också för byggande av idrottsanläggningar för så kallade smala eller nya idrottsgrenar. Till dem hör till exempel hallar som är avsedda för en enda idrottsgren, såsom bowling-, tennis- och innebandyhallar samt hallar som kan ändras för att användas för flera grenar. Med stöd av detta moment kan också stöd beviljas för grundlig renovering av existerande idrottsanläggningar när det är ändamålsenligt för att trygga det nuvarande nätverket av idrottsanläggningar.

Enligt paragrafens 2 *mom.* kan understöd beviljas kommuner eller samkommuner samt sammanslutningar där en kommun eller samkommun har bestämmanderätten. Kommunen skulle enligt fastställandet av den offentliga förvaltningens uppgifter alltså i första hand vara mottagare av understöd. Understöd kan enligt prövning också beviljas andra sammanslutningar. När sådana understöd provas kan man beakta kommunens deltagande i projektet, exempelvis så att kommunen är delägare i en sammanslutning, som ingår ett långvarigt hyresavtal, överlåter eller hyr ut en tomt för projektet eller deltar i anläggning av annan kommunalteknik för projektet. Vid prövningen kan man också beakta hur projektet kompletterar det serviceutbud som idrottsanläggningarna i kommunen erbjuder.

Enligt paragrafens 3 *mom.* ingår bestämmelser om statsunderstöd för idrottsanläggningar i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Det föreslås att bestämmelser om ministeriets skyldighet att begära utlåtanden vid beviljande av understöd för uppförande av idrottsanläggningar, som ingår i den gällande lagen, i stället ska intas i en förordning som utfärdas med stöd av lagen.

14 §. Statsunderstöd för andra ändamål som främjar idrotten. Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 § i gällande lag. Det föreslås att till paragrafen läggs till forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller uppförande av idrottsanläggningar. Det utgör ett separat

statsunderstödsobjekt och ingår inte i det egentliga byggandet av idrottsanläggningar.

Byggnad av idrottsanläggningar är specialbyggnad och i allmänhet ett engångsprojekt för den som är beställare och byggherre för projektet. Det finns drygt sjuttio olika typer av idrottsanläggningar och för alla finns olika specialfrågor när det gäller planering och byggande, både byggnadstekniskt och funktionellt. Speciellt krävande byggnads- och saneringsobjekt är sim- och ishallar, där särskilt förhållandena när det gäller inomhusklimatet, vägg- och takkonstruktionerna samt vatten- och isbehandlingssystemen kräver specialkunnskap. Också den rikliga och mångsidiga användningen av alla inomhus- och bollsallar kräver specialkunnskap inom teknisk planering.

För byggande av idrottsanläggningar behövs handböcker och direktiv för byggande och underhåll och på grund av att volymen är så liten har det finansierats med understöd från undervisnings- och kulturministeriet.

Till de aktuella samarbets- och utvecklingsprojekten inom idrotten hör alltså också föreningsstödet, som är avsett för utvecklande av idrotts- och motionsföreningarnas basverksamhet. Med hjälp av föreningsstödet kan föreningarna förbättra kvaliteten på sin verksamhet, utveckla och förnya basverksamheten samt ge särskilt barn och ungdomar möjlighet att delta i idrottsverksamhet till ett skäligt ekonomiskt pris. Andra projekt som fått understöd är bland annat projekt för utvecklande av idrott för barn och unga och projekt inom hälsofrämjade motion för vuxna. Kommunerna har också fått utvecklingsunderstöd för idrott och motion som stöder integrationen av invandrare.

15 §. Statsbidragsmyndighet. I paragrafen föreskrivs om statsbidragsmyndigheten i den föreslagna lagen. Undervisnings- och kulturministeriet är statsbidragsmyndighet i fråga om de understöd som avses i 8—14 §. Det föreslås dock att regionförvaltningsverken, som enligt gällande lag, ska vara statsbidragsmyndighet i fråga om andra anläggningsprojekt än sådana som medför betydande kostnader och vid beviljande av understöd ur de anslag som regionförvaltningsverken anvisas enligt 9 §.

Enligt förslaget kan närmare bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan statsbidragsmyndigheterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap. Särskilda bestämmelser

16 §. Finansieringen av statsandelar och statsunderstöd. I paragrafen föreslås att de statsandelar och statsunderstöd som avses i lagen i första hand ska betalas med vinstmedel av tippning och penninglotteri. Bestämmelsen motsvarar 11 § i gällande lag.

17 §. Hänvisningsbestämmelse. Det föreslås att i denna paragraf, liksom i 12 § i gällande lag, bestäms att på de understöd som beviljas till organisationer som främjar idrott och för andra ändamål som främjar idrott i övrigt tillämpas vad som bestäms i statsunderstödslagen.

4 kap. Ikraftträdande

18 §. Ikraftträdande. Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2015. Genom lagen upphävs gällande idrottslag (1054/1998) med de ändringar som senare gjorts i lagen.

19 §. Övergångsbestämmelser. Det föreslås att i denna paragraf föreskrivs om övergångsbestämmelser. Enligt paragrafens 1 mom. ska undervisnings- och kulturministeriet innan ansökningarna för 2015 utlyses utan särskild ansökan bedöma om de organisationer som beviljats statsunderstöd med stöd av gällande idrottslag har statsbidragsrätt. Om bedömning av rätt till statsbidrag och förfarandet i anslutning till det kan närmare bestämmas genom förordning av statsrådet. Ministeriet har för avsikt att vid behov be om tilläggsutredningar av organisationerna.

Enligt paragrafens 2 mom. fortsätter statens idrottsråd när lagen träder i kraft verksamheten till utgången av sin nuvarande mandatperiod. Rådet behåller sin sektionsindelning i nuvarande form under sin mandatperiod.

Enligt paragrafens 3 mom. går de regionala idrottsrådens nuvarande mandatperiod ut vid utgången av 2015. Avsikten med bestämmelsen är att förenhetliga mandatperioderna för idrottsråden, som utnämns för olika långa mandatperioder. Om mandatperioden går ut

tidigare fortsätter den med stöd av lagen ändå direkt till utgången av 2015.

Enligt paragrafens 4 mom. får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft.

2 Närmare bestämmelser

En statsrådsförordning om främjande av idrott utfärdas med stöd av idrottslagen. I förordningen utfärdas närmare bestämmelser om statens idrottsråd, regionförvaltningen av idrotten, organisationer som främjar idrott och om befogenheter när det gäller projekt för uppförande av idrottsanläggningar.

Genom en förordning om statens idrottsråd föreskrivs om tillsättande av rådet och dess sektioner, rådets sammansättning och mandatperiod, rådets uppgifter, rådets beslutföret, rådets sekretariat samt de arvoden som betalas till rådets medlemmar, sekreterare och sakkunniga.

Genom en förordning om regionförvaltningen av idrotten föreskrivs om regionförvaltningens uppgifter samt om tillsättandet av regionala idrottsråd och om rådets sammansättning och uppgifter.

Genom en förordning föreskrivs om villkoren för att organisationer som främjar idrott ska ha rätt till statsbidrag, om det förfarande som ska iaktas vid godkännandet och om beviljande av statsunderstöd till organisationerna.

Dessutom föreskrivs genom förordning om ministeriets och regionförvaltningsverkens befogenheter när det gäller projekt för uppförande av idrottsanläggningar.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs också om att fortsättande av rätt till statsbidrag under det skede lagen träder i kraft.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

I idrottslagens övergångsbestämmelse föreskrivs att då lagen träder i kraft ska undervisnings- och kulturministeriet utan särskild ansökan bedöma om de organisationer som beviljats statsunderstöd med stöd av gällande idrottslag har statsbidragsrätt. Om fortsatt rätt till statsbidrag och förfarandet i anslutning till det kan närmare bestämmas genom förordning av statsrådet. Ministeriet har för avsikt att vid behov be om tilläggsutredningar av organisationerna.

Dessutom föreskrivs i övergångsbestämmelsen att statens idrottsråd när lagen träder i kraft fortsätter sin verksamhet till utgången av sin nuvarande mandatperiod och att rådets nuvarande mandatperioder går ut vid utgången av 2015. Om mandatperioden går ut före denna tidpunkt ska den ändå fortsätta till slutet av 2015.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Idrottslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om främjande av idrott och elitidrott, om statsförvaltningens och kommunernas ansvar och samarbete, om statens förvaltningsorgan och om statsfinansiering inom idrotten.

Utöver denna lag ska de internationella förpliktelser som är bindande för Finland iakttas.

2 §

Lagens syften

Denna lag syftar till att främja

- 1) olika befolkningsgruppers möjlighet att röra på sig och utöva motion och idrott,
- 2) befolkningens välbefinnande och hälsa,
- 3) upprätthållande och förbättrande av den fysiska funktionsförmågan,
- 4) barns och ungas uppväxt och utveckling,
- 5) medborgarverksamhet inom idrotten, medräknat föreningsverksamhet,
- 6) elitidrott,
- 7) ärlighet och etiska principer inom idrott och elitidrott, samt
- 8) minskande av ojämlikhet inom motion och idrott.

Dessa syften ska uppnås med utgångspunkt i jämlikhet, likvärdighet, gemenskap, kulturell mångfald, sunda levnadsvanor och respekt för miljön samt en hållbar utveckling.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *idrott* all motions- och idrottsverksamhet som idkas på eget initiativ eller organiserat, med undantag för elitidrott,

2) *elitidrott*, nationellt betydande och på internationell framgång inriktad, målinriktad idrottsverksamhet,

3) *motion som främjar hälsa och välbefinnande* all fysisk aktivitet under olika skeden av livet i syfte att upprätthålla och förbättra hälsan och funktionsförmågan.

4 §

Statens ansvar

Undervisnings- och kulturministeriet svarar för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av idrottspolitiken samt för att allmänna förutsättningar för idrott skapas inom statsförvaltningen.

För den regionala förvaltningen av idrotten svarar regionförvaltningsverken. Närmare bestämmelser om deras uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Staten ska vid skötseln av sina uppgifter vid behov samarbeta med kommunerna, medborgarorganisationerna och andra aktörer inom idrottssektorn.

5 §

Kommunens ansvar

Det är kommunernas uppgift att skapa allmänna förutsättningar för idrott på lokal nivå. Kommunen ska skapa förutsättningar för kommuninvånarnas idrottsutövning genom att

1) ordna idrottstjänster samt motion som främjar hälsa och välbefinnande med tanke på olika målgrupper,

2) stödja medborgarverksamhet, medräknat föreningsverksamhet,

3) bygga och driva idrottsanläggningar.

Ovan i 1 mom. avsedda uppgifter ska inom kommunerna skötas i samarbete mellan olika sektorer samt genom att kommunerna utvecklar det lokala samarbetet, samarbetet mellan kommunerna och det regionala samarbetet och vid behov svarar för andra verksamhetsformer som lämpar sig för de lokala förhållandena och behoven.

Kommunen ska höra sina invånare i centrala beslut som gäller idrotten inom ramen för sin uppgift enligt 27 § i kommunallagen (365/1995) att skapa förutsättningar för kommuninvånarna att delta i och påverka kommunens verksamhet. Kommunen ska utvärdera kommuninvånarnas idrottsaktivitet inom ramen för sin uppgift att främja invånarnas hälsa och välbefinnande enligt 12 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

När kommunen sköter de uppgifter som avses i 1 mom. verkar kommunen inte i ett konkurrensläge på marknaden, såvida uppgifterna inte genomförs i affärsmässigt syfte och på affärsmässiga grunder.

6 §

Statens idrottsråd

Statens idrottsråd, som tillsätts av statsrådet för riksdagens mandatperiod, är sakkunnigorgan för undervisnings- och kulturministeriet.

Rådet har till uppgift att behandla ärenden som är av omfattande och principiell betydelse för idrotten, särskilt att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder på idrottens område, ta initiativ och göra framställningar för utvecklande av idrotten samt ge utlåtanden om användningen av idrottsanslagen inom sitt verksamhetsområde. Rådet har sektioner för beredning av ärenden.

Närmare bestämmelser om tillsättande av statens idrottsråd, om rådets sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Regionala idrottsråd

Vid regionförvaltningsverken finns regionala idrottsråd som tillsätts av landskapsförbunden.

Närmare bestämmelser om tillsättande av regionala idrottsråd, om rådets sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

2 kap

Statlig finansiering

8 §

Statsandel till kommunens idrottsverksamhet

Bestämmelser om den statsandel som kommunen beviljas för driftskostnader för idrottsverksamheten finns lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). Statsandelen ska användas för verksamhet enligt 5 §.

9 §

Finansiering av regionförvaltningens idrottsverksamhet

Undervisnings- och kulturministeriet anvisar årligen verksamhetsanslag för regionförvaltningens idrottsverksamhet och avtalar med respektive regionförvaltningsverk om hur anslagen ska användas. Ministeriet kan anvisa regionförvaltningsverken också andra

anslag som fördelas vidare i form av understöd.

10 §

Rätt till statsbidrag för organisationer som främjar idrott

För att en organisation som främjar idrott ska kunna få statsbidrag krävs det att undervisnings- och kulturministeriet godkänner organisationen som berättigad till statsbidrag.

En registrerad förening, vars ändamål är att främja idrott och vars verksamhet har de syften som avses i 2 § kan godkännas som en organisation som är berättigad till statsbidrag. Vid prövning av en organisations rätt till statsbidrag beaktas verksamhetens art, omfattning och samhällseliga verkningar samt hur organisationen främjar likvärdighet och jämlikhet.

Av specialidrottsförbunden kan endast ett riksomfattande förbund inom varje gren godkännas som berättigad till statsbidrag. En förutsättning för godkännande är att specialidrottsförbundet har en internationell organisation eller ett internationellt tävlingssystem eller att idrottsgrenen är nationellt betydande. Vid prövning av om ett specialidrottsförbund ska få rätt till statsbidrag beaktas verksamhetens art, omfattning och samhällseliga verkningar samt hur förbundet främjar likvärdighet och jämlikhet och hur det beaktar idrottens etiska principer och de internationella bestämmelser som är bindande för Finland.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla en organisations rätt till statsbidrag, om organisationen i sin verksamhet oavbrutet i två års tid brister i att uppfylla de förutsättningar för att en organisation ska få understöd som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att nya organisationer ska godkännas som berättigade till statsbidrag i enlighet med denna paragraf och om det förfarande som ska följas vid godkännande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Ändringssökande

Omprövning av ett i 10 § avsett beslut som undervisnings- och kulturministeriet meddelat får begäras hos ministeriet på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).

Ett beslut med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

12 §

Beviljande av statsunderstöd till organisationer som främjar idrott

I statsbudgeten tas det årligen in ett anslag för stödande av verksamheten i organisationer som främjar idrott.

Nya organisationer beviljas inte statsunderstöd utan särskilda skäl innan de har varit verksamma som registrerade föreningar i minst två år.

Vid prövningen av statsunderstödet beaktas arten av den verksamhet som organisationen bedriver verksamhet, verksamhetens omfattning och samhällseliga verkningar, hur organisationen uppnår de syften som avses i denna lag, hur den följer idrottens etiska principer och de internationella bestämmelser som är bindande för Finland och på vilket sätt organisationen främjar likvärdighet och jämlikhet.

Som verksamhetsutgifter som det kan beviljas statsunderstöd för betraktas inte utgifter för affärsverksamhet.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av statsunderstöd som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Statsunderstöd för idrottsanläggningar

I statsbudgeten tas det årligen in ett anslag för beviljande av understöd för anläggningsprojekt som avser idrottsanläggningar och tillhörande fritidslokaler. Med understöden främjas i synnerhet uppförande, förvärv, om-

byggnad och utrustning av idrottsanläggningar avsedda för breda användargrupper. Dessutom kan understöd av särskilda skäl beviljas för annat uppförande av idrottsanläggningar.

Understöd beviljas i första hand till kommuner eller samkommuner och till sammanslutningar där en kommun eller samkommun har bestämmanderätten. Understöd kan även beviljas till andra sammanslutningar, om understödet behövs för att uppnå denna lags syften.

Bestämmelser om statsunderstöd som avses i 1 mom. finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

14 §

Statsunderstöd för andra ändamål som främjar idrotten

I statsbudgeten tas det årligen in ett anslag för understöd och stipendier som beviljas för idrottsvetenskapligt forsknings- och utvecklingsarbete, forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller uppförande av idrottsanläggningar, idrottsvetenskapliga sammanslutningars verksamhet, idrottens informationsförsörjning, utbildning, internationellt samarbete, främjande av elitidrott, aktuella samarbets- och utvecklingsprojekt inom idrotten samt för annan verksamhet som avses i 2 §.

15 §

Statsbidragsmyndighet

Undervisnings- och kulturministeriet är statsbidragsmyndighet i fråga om de understöd som avses i 8—14 §. Regionförvaltningsverket är statsbidragsmyndighet i fråga om andra anläggningsprojekt än sådana som medför betydande kostnader samt i fråga om beviljande av understöd av anslag enligt 9 § som regionförvaltningsverket blivit anvisat. Närmare bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan statsbidragsmyndigheterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap

Särskilda bestämmelser

16 §

Finansieringen av statsandelar och statsunderstöd

Statsandelar och statsunderstöd som avses i denna lag ska i första hand betalas med vinstmedel av tippning och penninglotteri.

17 §

Hänvisningsbestämmelse

Utöver bestämmelserna i 12 och 14 § finns det bestämmelser om statsunderstöd i statsunderstödslagen (688/2001).

4 kap

Ikraftträdande

18 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs idrottslagen (1054/1998).

19 §

Övergångsbestämmelser

Undervisnings- och kulturministeriet bedömer utan särskild ansökan om de organisationer som beviljats statsunderstöd med stöd av den genom denna lag upphävida idrottslagen har statsbidragsrätt. Närmare bestämmelser om bedömning av statsbidragsrätt och bedömningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Statens vid denna lag ikraftträdande tillsatta idrottsråd fortsätter med sin verksamhet till utgången av sin mandatperiod.

De vid denna lags ikraftträdande tillsatta regionala idrottsrådens mandatperioder går ut vid utgången av 2015. Om ett regionalt idrotts-

tråd har en mandatperiod som normalt skulle gå ut före utgången av 2015, förlängs det regionala idrottsrådets mandatperiod till utgången av 2015.

Helsingfors den 16 oktober 2014

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Försvarsminister *Carl Haglund*